

Pleje af grønne områder

Beskrivelse, udbud og styring

Landsforeningen Danske Anlægsgartnermestre 1989

Forord

Målet med »Pleje af grønne områder« er at sikre bedre og billigere grønne områder ved at tilpasse plejen mere nuanceret og effektivt til de enkelte lokaliteter. Det er meningen, at den skal bruges som vejledende udgangspunkt, når en plejeopgave skal aftales og beskrives.

Man kan imidlertid ikke bare henvise til denne vejledning, og sige at »den skal gælde«. Udgangspunktet er nemlig altid det konkrete anlæg, som man skal træffe nogle valg ud fra. Men vejledningen gør det lettere at træffe disse valg.

Baggrunden for vejledningen er en række problemer med pleje af grønne områder. Et af dem er, at man ofte er for lidt opmærksom på sammenhængen mellem anlæg og pleje. Det kan betyde, at det grønne område mislykkes, fordi man anlægger ud fra én hensigt og plejer ud fra en anden. Derfor er det en selvfølgelig betingelse, at der findes en beskrivelse af målene med det grønne område. Det vil vejledningen med en række definerede begreber og illustrationer kunne hjælpe til med.

Årsagen til, at man har skelnet så meget mellem anlæg og drift af grønne områder, skyldes bl.a. koblingen til husbyggeriet, hvor man ikke har med levende planter at gøre og derfor lettere kan se anlæg og drift som adskilte verdener. I de nye regler for ansvar og kvalitet i byggeriet indgår derimod krav til systematisk vedligeholdelse. Tanken er, at kravene *sammen* med kvalitetsstyringen i anlægsfasen skal sikre den ønskede kvalitet i anlægget. Kravene til vedligeholdelsen skal bl.a. bygge på driftvejledninger, og som grundlag for sådanne kan man bruge denne vejledning »Pleje af grønne områder«.

Men der er også andre problemer, der har motiveret denne vejledning. Både anlæg og pleje er ofte præget af fantasiløs ensformighed. Man har haft svært ved at flytte sig ud over traditionelle forestillinger om hvad have, park og natur er, og hvordan man kan blande typerne. Også det kan vejledningen forhåbentlig være med til at ændre.

Stærkt medvirkende til problemerne har været, at fagområdet er så præget af rådgivere, der kun har et overfladisk kendskab til det. Vejledningen er derfor bl.a. rettet mod denne gruppe af bl.a. arkitekter og ingeniører, som hidtil har været ilde stedt.

Men også professionelle har savnet noget vejledende, når der skulle indgås aftaler om pleje. Både rådgivere og udførende. Det har ikke været noget stort fagligt problem, men det har kostet tid og har ikke hjulpet en i sig selv ønskelig standardisering på vej. Savnet er blevet forstærket i takt med at aftaler om pleje er blevet flere.

Når pleje skulle beskrives og aftales, har vi hidtil haft »Plant og Plej« fra 1975 og »Normer for Anlægsgartnerarbejde« fra 1986. Hvad sidstnævnte angår anbefaler vi, at dens afsnit om pleje erstattes af denne vejledning. Plejeafsnittet i »Plant og Plej« handler kun om kulturer. Vi anbefaler at bruge dette afsnit som et vejledende supplement til denne vejledning.

Tilbage er kun at sige, at vi håber at vejledningen vil indgå som et aktivt arbejdsredskab med det overordnede mål at skabe frodige og oplevelsesrige grønne områder. God arbejdslyst!

Direktør Michael H. Nielsen
Landsforeningen Danske Anlægsgartnermestre
Sekretariat: Linde Allé 16, 2720 Vanløse

Komponenter og grupper

Græs
Prydplæne
Brugsplæne
Plæneflade
Sportsplæne
Blomstergræs
Fælledgræs
Naturgræs

Træer
Fritstående træer
Formede træer
Alléer
Trægrupper
Lunde
Skovplantninger
Frugttræer

Buske
Fritstående prydbuske
Busket
Buskflade
Buskads
Krat

Hække og hegn
Hække
Klippet pur
Fritvoksende hække
Hegn

Blomster
Rosenbede
Staudebede
Sommerblomster
Slyngplanter
Dækurter

Vand
Havebassin
Spejlbassin
Parksø
Sø
Vandløb

Belægninger
Faste belægninger
Grusbelægninger
Terrænnumre

Udstyr

Renhold

Ialt 36 komponenter er samlet i 9 grupper. Komponenterne kan sættes sammen på forskellige måder så man får havepræg, parkpræg, naturpræg eller blandinger mellem de tre præg. De 36 komponenter er iøvrigt blot et udgangspunkt. Man kan efter behov definere flere, bl.a. varianter og mellemformer af de nævnte 36 komponenter.

Generel vejledning

Komponenter, grupper og typer
For at kunne registrere et grønt areal og lave præcise aftaler om plejen skal man bruge et begrebsapparat. Så man ved hvad man hver især taler om. Hovedbegrebet her er *komponenter.*

Ved komponenter forstås her de forskellige byggestene, som et grønt område består af, f.eks. prydplæne, busket og solitære træer. Komponenterne samles i *grupper*. F.eks. er der syv komponenter inden for gruppen græs. Ved *typer* forstås sammensatte komponenter, f.eks. have, park og en hel række naturtyper, f.eks. skov og overdrev.

Bymæssige friarealer
Udgangspunktet er bymæssige friarealer, som man skal kunne sammensættes af de beskrevne komponenter. Komponenterne er især hentet fra den traditionelle have og park, men der er også udvalgt komponenter fra naturen. Eller rettere sagt: kulturlandskabet.

Til pleje af egentlige naturområder er vejledningen dog langt fra nuanceret nok. Der henvises i stedet til Skov- og Naturstyrelsens serie af vejledninger til pleje af naturtyper.

Mål og midler
Komponenterne er defineret ud fra flere forskellige kriterier, herunder brugsværdi, udseende, materiale og plejeindsats. Brugsværdi og udseende er dominerende, og den enkelte komponent har fået navn efter det dominerende kriterium.

I det følgende er komponenterne beskrevet i ord og billeder. Beskrivelserne er målet for både anlæg og pleje. De er dog kun undtagelsesvist eksakte. Normalt skal man tolke beskrivelsen i den enkelte situation.

Endvidere er der for hver komponent anført de plejearbejder, som kan komme på tale for at nå målet. Om alle arbejder skal gøres og hvor tit de i givet fald skal gøres, afhænger af en række faktorer, og kan derfor ikke angives præcist. For orienteringens skyld er der dog anført, hvor tit de pågældende plejearbejder skal gøres, hvis man tager et typisk eksempel af komponenten og beregner gennemsnittet for et antal år.

Principperne indebærer, at det er det grønne områdes udtryk - resultatet - der tæller. Plejeindsatsen er kun et middel, som løbende må tilpasses, så det ønskede resultat nås. Det er i overensstemmelse med kundernes forventninger, som først og fremmest er rettet mod resultatet og prisen og kun undtagelsesvis mod metoderne og besøgshyppigheden.

Planters livsfaser
Når man fokuserer på *resultatet,* skal man imidlertid være opmærksom på planters livsfaser. Generelt kan man skelne mellem *planteskolingen, udplantningen, etableringen, ungdommen, den ønskede tilstand, forfaldet* og *fornyelsen.*

Andre faser end den ønskede tilstand er korte (græs og blomster) eller varer få år (buske og hække). Undtagelsen er træerne, hvor ungdomsfasen og aldersdomsfasen er meget langvarige.

I disse faser kan de beskrevne resultater naturligvis ikke alle nås, specielt hvad angår formede træer, allétræer m.v. Men plejen er styret af at *nå* dette resultat. Når resultatet er nået sigter plejen i højere grad mod at vedligeholde planternes tilstand. I beskrivelserne af resultaterne er denne problemstilling ikke behandlet nøjere.

Mange flere komponenter
Der er i denne vejledning beskrevet 36 komponenter, som man kan komponere et grønt område ud fra. Men principielt kan man beskrive nærmest uendeligt mange. De fleste af disse kan imidlertid opfattes som *mellemformer* mellem de beskrevne komponenter eller som *varianter* af de beskrevne komponenter. De komponenter, som ikke er med og som hverken kan karakteriseres som mellemformer eller varianter, er sjældne.

Når man skal beskrive et grønt område vil man meget ofte se eller ønske sådanne mellemformer og varianter. Man kan da enten definere en helt ny komponent eller beskrive hvori mellemformen eller variationen består. De her beskrevne 36 komponenter er et udgangspunkt.

Tre grundtyper
Grønne områder består af en *sammensætning* af komponenter. De kan sættes sammen på i princippet uendeligt mange forskellige måder. Men på den anden side er en række af komponenterne naturligt sammehørende. Prydplæne, hække og rosenbede hører f.eks. naturligt sammen i den slags grønne områder, som vi kalder *haver.* På samme måde er det med *park* og *natur.*

Som et noget grovmasket princip kan man sige, at *havens komponenter* primært skal skabe skønhed, nydelse og oplevelse. Plejens detaljeringsgrad er i høj grad rettet mod hver enkelt plante for sig. *Parkens komponenter* skal primært skabe brugsværdi, robusthed og frodighed. Plejens detaljeringsgrad er her noget mindre og er rettet mod hovedtrækkene. *Naturens komponenter* skal primært skabe karakter af noget uberørt. Plejens detaljeringsgrad lav og præget af indirekte styring.

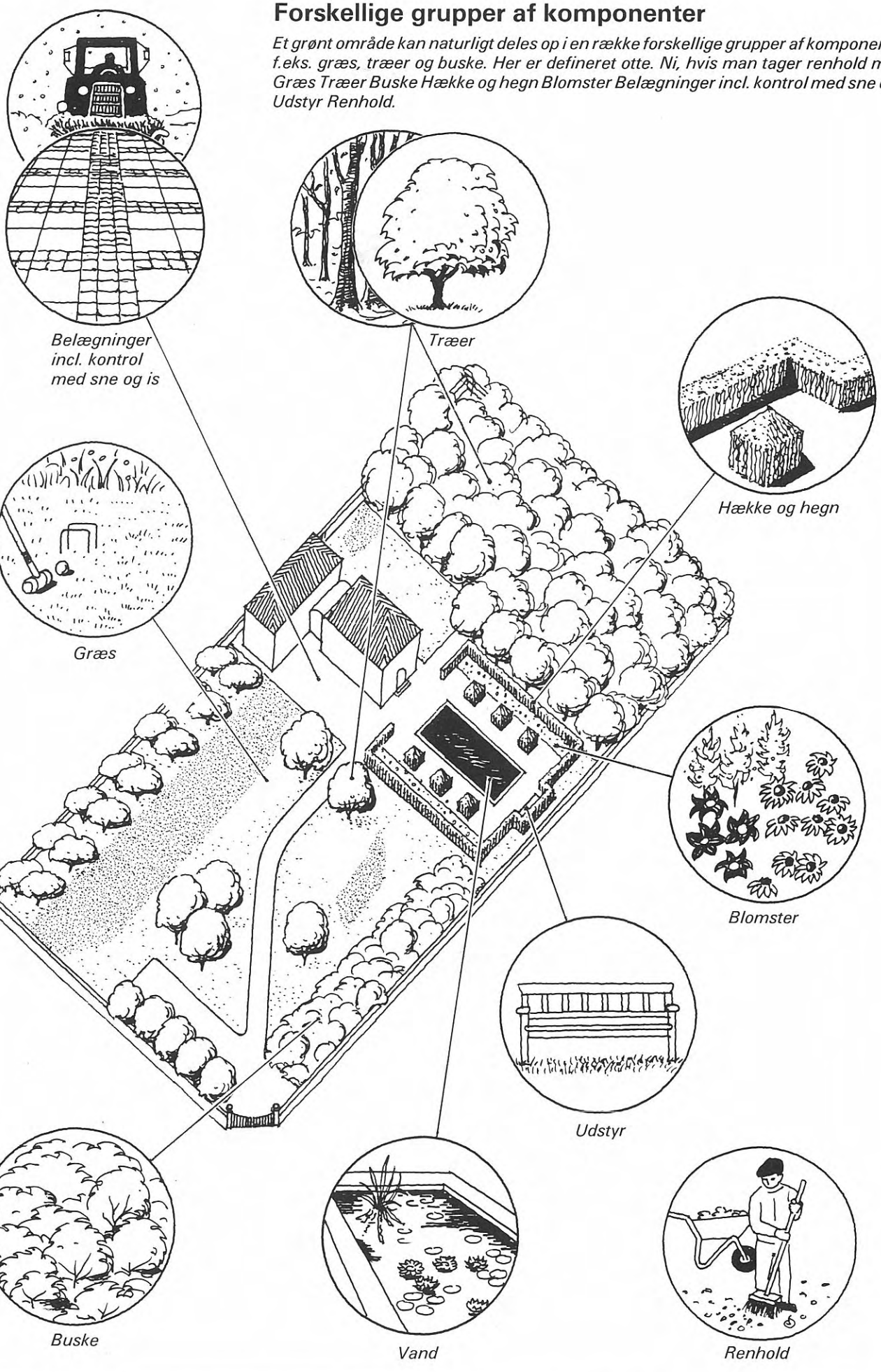
Når man skal beskrive et grønt område kan det være en enkelt start at beskrive det grønne område eller enkeltdele af det med disse *typer*, som betegner en

Indhold

Generel vejledning		2
Græs	Prydplæne	8
	Brugsplæne	9
	Plæneflade	10
	Sportsplæne	11
	Blomstergræs	12
	Fælledgræs	13
	Naturgræs	14
Træer	Fritstående træer	16
	Formede træer	17
	Alléer	18
	Trægrupper	19
	Lunde	20
	Skovplantning	21
	Frugttræer	22
Buske	Fritstående prydbuske	24
	Busket	25
	Buskflade	26
	Buskads	27
	Krat	28
Hække og hegn	Hække	30
	Klippet pur	31
	Fritvoksende hække	32
	Hegn	33
Blomster	Rosenbede	36
	Staudebede	37
	Sommerblomster	38
	Slyngplanter	39
	Dækurter	40
Vand	Havebassin	42
	Spejlbassin	43
	Parksø	44
	Sø	45
	Vandløb	46
Belægninger	Faste belægninger	48
	Grusbelægninger	49
	Terrænnumre	50
Udstyr og renhold	Udstyr	51
	Renhold	53
Ressourcestyring og tilbudsgivning	Processen	54
	Kommentarer	54
	Standardskemaer	62

Forskellige grupper af komponenter

Et grønt område kan naturligt deles op i en række forskellige grupper af komponenter, f.eks. græs, træer og buske. Her er defineret otte. Ni, hvis man tager renhold med. Græs Træer Buske Hække og hegn Blomster Belægninger incl. kontrol med sne og is Udstyr Renhold.

Tre friarealtyper

Have

Park

Natur

Komponenterne kan sættes sammen på et utal af måder. Det er dog almindeligt at de sættes sammen, så man får nogle bestemte friarealtyper. Tre grundtyper er have, park og natur.

given helhed af komponenter sat sammen på en bestemt måde. I forvejen bruges begrebet »typer« i ordet »naturtyper« som f.eks. kan betegne helheder som overdrev, mose og løveng. På samme måde kan man sige, at »have« og »park« er to slags naturtyper.

Det skal dog igen understreges, at denne vejledning ikke er beregnet til at pleje naturtyper efter. De naturkomponenter, som er med, er komponenter hentet fra kulturlandskabet, men man vil ikke altid kunne sætte dem sammen til et rigtigt nuanceret naturområde. De er derimod beregnet til at tilføre vore traditionelle grønne områder indslag af natur.

Præg

Ligesom naturens komponenter ikke er forbeholdt naturen selv er havens og parkens komponenter heller ikke forbeholdt henholdsvis haven og parken. Parken kan rumme en velafgrænset have, haven kan rumme en lille park, og begge dele kan rumme noget velafgrænset natur. Endelig kan et indslag af natur rumme et stykke have eller natur.

Nu er det jo imidlertid sådan, at ordene »have«, »park« og »natur« ikke kun bruges som et bestemt slags udtryk i et eller andet friareal. De bruges også som betegnelser for helt konkrete friarealer, uanset hvad deres udtryk er. Det private friareal ved parcelhuset er og bliver en have, selv om det måske i sit udtryk kunne ligne en park.

Derfor bruges også udtrykket *præg*. Den omtalte have er altså *parkpræget*.

Blandinger

Ikke alene kan man definere komponenter, mellemformer og varianter. Man kan også *blande* komponenterne på uendelig mange måder. De tre præg af have, park og natur er blot tre simple måder.

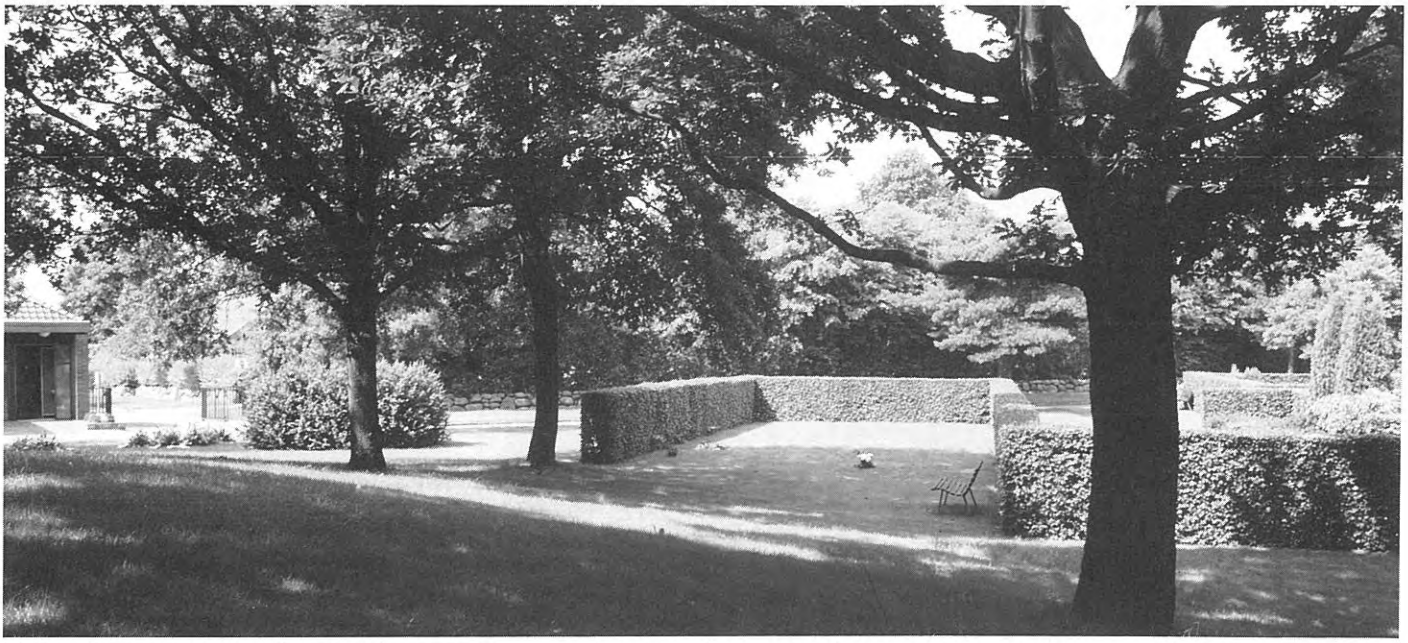
For det første kan noget af friarealet have ét præg, mens en anden del af friarealet kan have et andet. Man kan f.eks. vælge, at havens østlige del skal være haveprægget, mens havens vestlige del skal være parkprægget. Eller man lægger øer af et præg ind i et andet.

For det andet kan man tilstræbe blandinger, hvor komponenterne blandes mere eller mindre uafhængigt af de tre præg. F.eks. kan grænset været en prydplæne, mens buskene kan være krat.

I praksis er sådanne blandinger ikke særligt almindelige, og de kræver en meget bevidst projektering og pleje for at lykkes.

Regulering af plejen

Meget ofte vil man komme ud for, at en kunde gerne vil ændre en eksisterende komponent til en anden. Motivet er oftest ønsket om mere naturpræg og en billigere pleje. Derfor opererer man mange steder med »plejeniveauer« hvorefter en given komponent kan plejes med forskellige mål ved primært at regulere på græshøjden, ukrudtsmængden og renholdelsen.

Ud fra de tre grundtyper, have, park og natur kan man lave blandinger, som f.eks. her hvor den haveprægede hæk er placeret i et ellers parkpræget friareal.

Men man kan desværre kun skifte komponent med visse forbehold. Det er nemlig ikke altid nok at kunne variere på græshøjden og ukrudtsmængden. Man har følgende muligheder:

1) I nogle tilfælde kan man alene ved at ændre plejen få en helt anden komponent frem. Det lader sig lettest gøre med græs, selv om det kan tage flere år. Med buske lykkes det først når helt andre arter har fået overtaget efter en lang periode, hvor udtrykket er hverken det ene eller det andet.

2) Hvad angår buske og træer er den enkelte komponent bl.a. bestemt af plantevalget. Derfor kan plejeskift ikke bevirke, at man får en anden komponent frem. Man får en variant eller en mellemform, f.eks. et busket med højt ukrudt. Det kan være velmotiveret i nogle tilfælde.

3) I andre tilfælde kan det i længden være bedre at udskifte en komponent med en anden, f.eks. erstatte et blomsterbed med et buskads eller en plæne, så antallet af komponenter bliver færre.

4) I atter andre tilfælde kan man lade være med at ændre noget og i stedet spare eller få naturpræg andre steder.

Anlæg og pleje hænger sammen

Begrænsningerne i brugen af plejeniveauer sætter streg under, at anlæg og pleje hænger sammen, og at man kun med forbehold kan bryde denne sammenhæng. Man kan derfor sige, at plejen fastlægges i projekteringen.

Hvis man projekterer et busket skal det også plejes som et sådant. Det er også i projekteringen at plejens pris i høj grad bliver bestemt. Ikke bare i valget af komponenter, men også i form af andre betingelser for plejen, f.eks. hvor tæt en mosaik komponeterne danner og hvor rationelt selve gartnerarbejdet kan foretages.

Det er med andre ord vigtigt, at man får sat de rigtige betegnelser på det pågældende friareal. Og kan den projekterende tænke i de samme komponenter, når vedkommende projekterer nye friarealer, er det endnu bedre. Så behøver man slet ikke særlige plejebeskrivelser, men blot en henvisning.

De døde ting får niveauer

Når plejen skal aftales er der grund til at skelne mellem de levende planter, hvis udvikling skal plejes frem, og de døde belægninger og udstyr, hvor anlægsstandarden så vidt muligt skal vedligeholdes.

Der er nemlig ikke så megen grund til at dele belægninger og udstyr op i komponenter. Målet er jo det samme: at opretholde vedligeholdelsesstandarden. Derimod kan man med god grund tale om *vedligeholdelsesniveauer.* Og det skyldes, at kravene til finish og brugssikkerhed varierer med beliggenheden. Blot skal brugsværdien være i orden.

Normal og ekstra pleje

Plejen rummer nogen *normal pleje,* som er rimelig konstant og forudseelig fra år til år. Og så kan den rumme nogen *ekstra pleje,* som enten er sjælden eller uforudseelig, f.eks. kraftige angreb fra skadedyr og svampe eller sætninger i belægninger. Og så kan der være nogen pleje, som kan forudses, men normalt kun forekommer én gang. Hertil hører *opretninger* og *forandringer*.

Både for kundens og anlægsgartnerens skyld kan det være en fordel at skelne mellem de fire ting, når der skal betales. Blandt andet kan de sjældne og uforudseelige arbejder nemlig medføre en meget høj pris, fordi anlægsgartneren vil gardere sig mod ubehagelige overraskelser. I stedet kan man lave en aftale, som baserer sig på følgende:

1) Den normale pleje dækkes af en fast pris.
2) Den ekstra pleje dækkes af særskilte priser, eventuelt via et særligt afsat rådighedsbeløb, som anlægsgartneren kan bruge af efter særlig aftale med kunden.
3) Opretninger og forandringer betales enten helt via særskilte prisaftaler eller via den ekstra pleje afhængig af arbejdernes omfang.

Opretning

Opretning vil sige at fjerne et forfald. Dette forfald kan opstå på flere måder. Det kan skyldes et uventet dårligt anlægsarbejde, som giver nogle problemer der ikke er taget højde for i plejeaftalen. Det kan også være fordi der kommer hærværk, meget mere slid eller stormfald.

Genopretning kan også komme på tale, hvis et areal skal plejes på en anden måde end det før er blevet plejet. Måske fordi plejen før var ren og skær forsømt. Måske fordi man ønsker at ændre en komponent gradvist inden for de rammer der nu engang er. Det *kan* betyde, at plejen tager længere tid i en overgangsperiode indtil man har nået det ønskede udgangspunkt.

Når man skal genoprette et grønt område kan det nogle gange være nødvendigt at få udbedret skaderne med det samme. Andre gange kan man udbedre dem gradvist i forbindelse med den løbende pleje. For overskuelighedens skyld kan det under alle omstændigheder være hensigtsmæssigt at prissætte genopretningen særskilt.

Forandring

Ved *forandring* forstås, at man på én gang ændrer på komponenterne, f.eks. erstatter en plæne med et blomsterbed. Det er i modsætning til normal og ekstra

Normal pleje, ekstra pleje, opretning og forandring

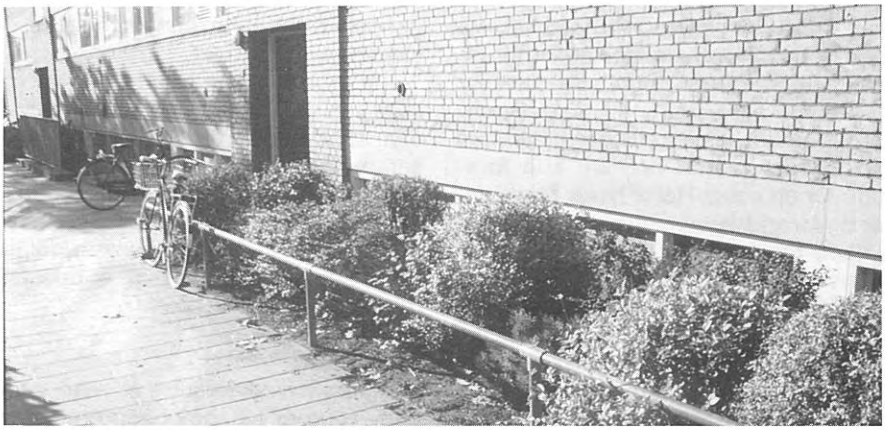
Normal pleje er den pleje, som jævnligt skal gøres. F.eks. græsklipning.

Ekstra pleje er den sjældne pleje, man vælger at holde økonomisk for sig selv.

Opretning er at føre friarealet tilbage fra et forfald til sin oprindelige stand.

Forandring er at lave noget i friarealet helt om. Det var tiltrængt her.

pleje og genopretning, hvor man holder sig til de eksisterende komponenter eller ændrer dem gradvist ved at ændre den løbende pleje.

Ved forandring laver man komponenter om på én gang. Når man indgår en plejeaftale er det væsentligt at gennemgå arealet med henblik på, hvilke forandringer kunden ønsker.

Prisen

Prisen for plejen er afhængig af mange faktorer. Hertil hører selvfølgelig arealets *størrelse* og de valgte *komponenter.* Men der er mange andre faktorer.

Hertil hører bl.a. den *mosaik* komponenterne danner med hinanden. Jo finere og mere kompliceret mosaik, jo dyrere er det, da maskinel ikke kan komme rationelt til. Også *forhindringer* i græs og belægninger gør plejen dyrere. Generelt er områdets detailprojektering en meget væsentlig faktor.

En anden faktor er hvordan friarealet *bruges.* To helt ens friarealer kan være vidt forskellige at pleje, hvis de ikke slides og bruges ens. I den ene have skal der måske bruges dobbelt så megen tid til pleje som i den anden.

Også *klimaet og jordbunden* spiller ind. De kan medføre forskelligt omfang af f.eks. vanding, ukrudtsbekæmpelse og klipning af græs. Dertil kommer den *metode*, som anlægsgartneren bruger. Det er f.eks. oftest billigst at bruge kemikalier til mange ting.

Selvfølgelig har også *anlægsstandarden* en vigtig rolle. Er den ringe, vil der hurtigere komme forfald. Det belaster den løbende pleje bl.a. i form af genplantning, mere langvarig ukrudtsbekæmpelse og flere knækkede fliser. Samtidig bliver behovet for en egentlig opretning fremskyndet.

Endelig betyder det noget, hvor meget *ekstrapleje, opretning* og *forandring,* som forekommer. Prisen omtales nærmere i kapitlet Ressourcestyring og tilbudsgivning.

Metode og indsats

Denne vejledning siger ikke noget præcist om, hvordan anlægsgartneren skal nå de stillede mål. Der er anført nogle mulige indgreb, og angivet hvor tit man i givet fald skal gå i værk med dem. Men det er alt sammen kun af orienterende art. Men kan simpelthen ikke sige noget præcist om plejens midler og tidsforbrug så det gælder i alle tilfælde. Det angivne er udtryk for typiske gennemsnitstilfælde.

Generelt kan man dog sige, at havepræg kræver den hypigste og mest tidskrævende pleje. Omvendt med naturpræg. Det er bestemt af, hvad anlægsgartneren mener er nødvendigt for at opfylde plejens mål.

Metoderne må snakke sig til enighed om fra starten af. Generelt er kunden ligeglad med metoder og besøgshyppighed, men der er undtagelser, f.eks. ved brug af kemikalier.

Græs

Prydgræs

Brugsgræs

Plæneflade

Sportsplæne

Fælledgræs

Blomstergræs

Naturgræs

Prydplæne

Prydplænen skal se elegant, fin og ensartet ud, men skal den bruges kraftigt, bliver plejen dyr.

En prydplænes primære rolle er at se elegant, fin og ensartet ud, selv på nært hold. Plænen skal naturligvis også kunne bruges til andet end at se på, men plejen er styret af, at plænen lever op til nogle krav, som har med udseendet at gøre. Dermed vil de brugsmæssige krav også være opfyldt, mens det omvendte ikke altid vil være tilfældet. Hård brug af en sart prydplæne kan dog medføre meget høje plejeomkostninger for at kravene til udseendet kan opfyldes.

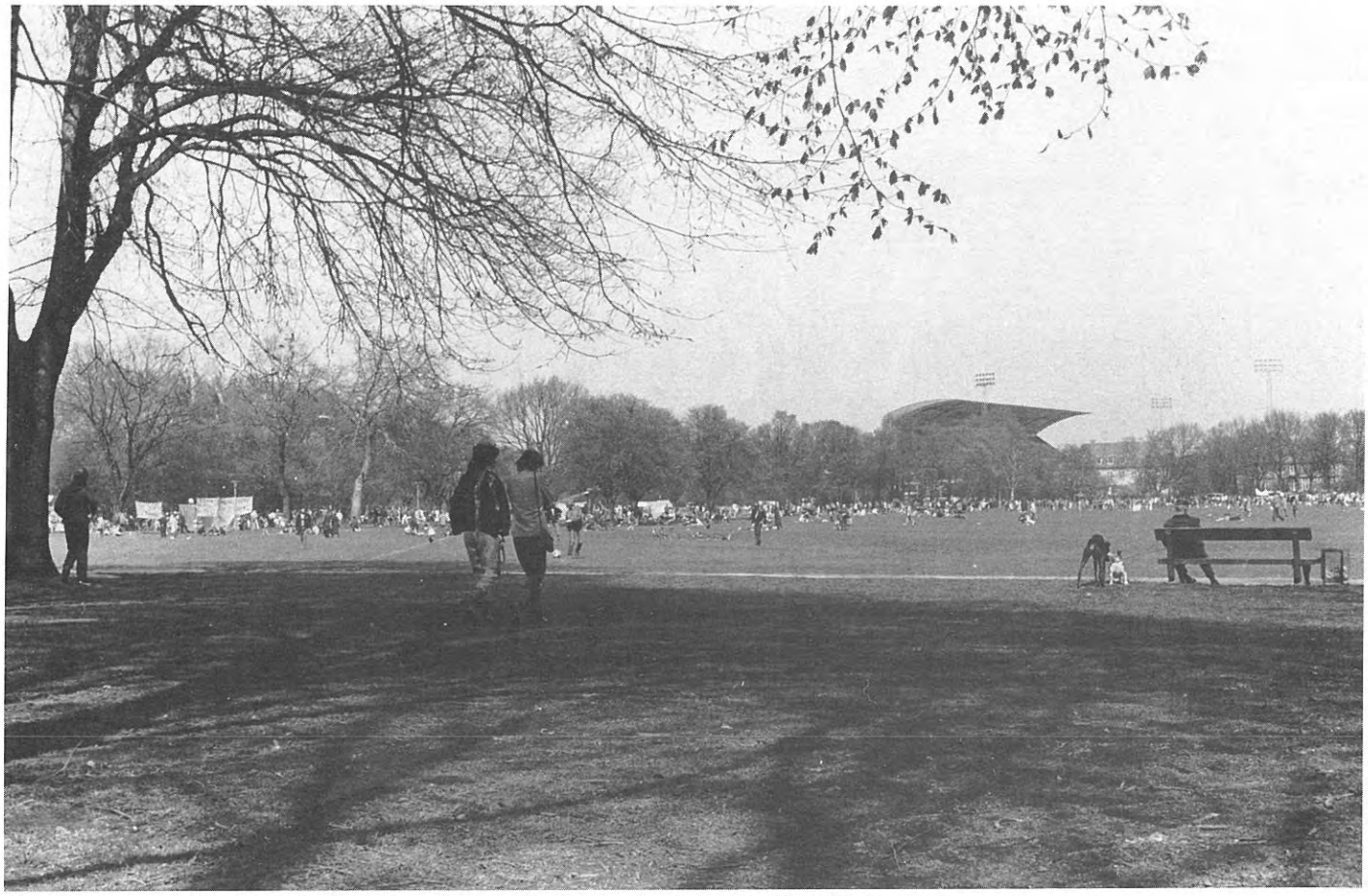
Prydplænen er kort, tæt, ensartet, sund og uden bare pletter, som præger helhedsindtrykket negativt i betydeligt omfang. Plænen skal endvidere være meget jævn. Vissent afklip må ikke kunne ses, men med normal klipning kan dette krav som regel holdes uden videre.

De synlige kanter mod bede og belægninger skal være regelmæssige og præcise. Græssets højde ind mod sokler og udemøbler m.v. må ikke adskille sig tydeligt fra den øvrige græsflade.

Prydplænens farve skal have den farve, græsset naturligt har i en velanlagt og nænsomt brugt plæne, når man ikke vander. Dog må plænen ikke se brunvissen ud. Nedfaldsløv accepteres, hvis det er spredt og friskt, ellers ikke. Vild flora må gerne være der - i meget begrænset omfang.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Græsklipning	Græsset klippes ved 6 cm til 4 cm højde	20-25x/år
Kant- og efterklipning	Ingen tydelig forskel i græshøjden mellem kanter og græsfladen	15-20x/år
Opsamling af afklip	Intet synligt afklip på overfladen	10x/år
Kantstikning	Synlige kanter fremstår præcise og regelmæssige	2x/år
Eftersåning	Synlige bare pletter må ikke forekomme	2x/år
Løvrivning	Tæt sammenpakket løv fjernes	2x/år
Sygdomme og skadedyr	Græsset skal altid være i en god og sund vækst	1x/år *
Gødskning	Græsset skal altid være i en god og sund vækst	3x/år
Ukrudtskontrol	Græsplanterne skal dække 90% af arealet	1x/år *
Vertikalskæring	Dødt organisk materiale (tatch) må ikke hindre optimal græsvækst	1x/år
Topdressing	Jævnheden skal svare til max. 2 cm gab på 4 m retskade	1x/år
Vanding rapportering	Græsset må ikke ødelægges i en tørkeperiode p.g.a. manglende vand, med min. 30 mm	Ekstra pleje

Brugsplæne

Brugsgræsset skal være et velfungerende og robust, grønt gulv for et aktivt friluftsliv.

Brugsgræs er en plæne, hvis primære mål er at være gulv for varieret, intensivt og aktivt friluftsliv. F.eks. kan brugsplænen bruges som træningsbaner til boldspil.

Denne ofte kraftige brug styres plejen af. Brugsgræsset skal også være rimeligt pænt at se på, men kravene til udseendet ligger væsentligt under kravene til prydgræssets udseende. Og som regel er kravene til udseendet opfyldt, hvis kravene til græssets aktive brug er det.

Brugsgræsset er rimeligt kort, rimeligt tæt, ensartet og sundt og bare pletter kan accepteres, blot de er små og rimeligt spredte. Plænen skal endvidere være rimelig jævn. Kanterne mod jord og belægninger skal være nogenlunde regelmæssige.

Afklippet må gerne kunne ses, men ikke som store visne totter. Mod sokler og udemøbler m.v. må brugsgræsset gerne være højere end ellers, men ikke danne tuer eller mange dominerende frøstande. Spredt, friskt til ugegammelt nedfaldsløv accepteres, mens sammenhængende klumper af nedfaldsløv ikke må forekomme. Spredt ukrudt accepteres.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Græsklipning	Græsset klippes ved 6-8 cm til 4,5 cms højde	15-20x/år
Kant- og efterklipning	Ingen voldsomme tuer og frøstande	10-15x/år
Opsamling af afklip	Afklip i klumper må ikke forekomme	5x/år
Kantstikning	Synlige kanter altid regelmæssige	1x/år
Eftersåning	Større bare pletter må ikke forekomme	2x/år
Løvrivning	Tæt sammenpakket løv fjernes	1x/år
Sygdomme og skadedyr	Græsset skal være i en god og sund vækst	1x/år
Gødskning	Græsset skal være i en god og sund vækst	3x/år
Topdressing	Jævnheden skal svare til max. 5 cm gab på 4 m retskede	1x/år
Vertikalskæring rapportering	Dødt organisk materiale (tatch) må ikke hindre græsvækst	Ekstra pleje

Brugsgræsset er også til boldspil.

Plæneflade

Plænefladen er især til at se på. Fra bygninger og veje skal den give et ensartet, grønt indtryk.

En plæneflades primære rolle er at virke som et grønt gulv mellem bygninger og veje, hvorfra plænen skal give et ensartet, grønt indtryk. Aktiv udfoldelse er en underordnet rolle, som plejen ikke styres efter.

Brugsgræsset er derfor rimeligt kort, tæt, ensartet og sundt. Bare pletter kan accepteres, blot de er små og rimeligt spredte. Plænen skal endvidere på afstand virke helt jævn. Kanterne mod jord og belægninger skal være nogenlunde regelmæssige.

Vissent afklip må ikke kunne ses på afstand. Mod sokler og udemøbler m.v. må plænefladen gerne være højere end ellers, men ikke danne tuer eller mange dominerende frøstande. Nedfaldsløv accepteres hvis det er rimeligt spredt og ikke kan danne større pletter i græsset. Spredt ukrudt kan også accepteres.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Græsklipning	Græsset klippes enten ved 8 cm til 5 cm højde eller ved 10 cm til 6 cm højde	17-20x/år
Kant- og efterklipning	Ingen voldsomme tuer eller frøstande	12-17x/år
Opsamling af afklip	Græs i klumper må ikke forekomme	5x/år
Kantstikning	Synlige kanter fremstår regelmæssige	1x/år
Løvrivning	Tæt sammenpakket løv fjernes	1x/år
Ukrudtskontrol	En del tokimbladet ukrudt accepteres	-
Gødskning	Græsset skal være i en god og sund vækst	3x/år
Topdressing	Jævnheden skal svare til max. 8 cm gab på 4 m retskede	1x/år
Rapportering om bekæmpelse af sygdomme og skadedyr	Sygdomme og skadedyr må ikke true græssets eksistens	Ekstra pleje

Da plænefladen skal virke på afstand er en del ukrudt i græsset i orden.

Sportsplæne

Sportsplænens pleje er alene styret af kravene, som sporten stiller. Udseendet er underordnet.

Sportsplænens pleje er udelukkende styret af funktionen som boldbane. Udseendet spiller i sig selv ingen rolle. Flere af kravene er ikke desto mindre de samme som for prydgræsset, men hvor kravene for prydgræssets vedkommende har et æstetisk formål har de for boldbanegræssets vedkommende et spillemæssigt. På grund af det kraftige slid er plejen krævende.

Græsset skal være meget kort og jævnt som prydgræsset. Ligesom prydgræsset skal det også være meget tæt, ensartet og sundt, og være uden bare pletter, som gør banen ujævn og dårlig at spille på. Generelt accepteres slid i det omfang, at græsset med normal pleje kan retableres løbende.

De øvrige krav til boldbanegræsset er de samme som for brugsgræsset: Blivende græstotter må ikke være der, synlige kanter mod jord og belægninger skal være nogenlunde regelmæssige, mod sokler og hegn m.v. må græsset gerne være højere end ellers, men ikke danne store tuer og dominerende grupper af frøstande. Endvidere må sammenpakket nedfaldsløv ikke være der, mens spredt ukrudt accepteres.

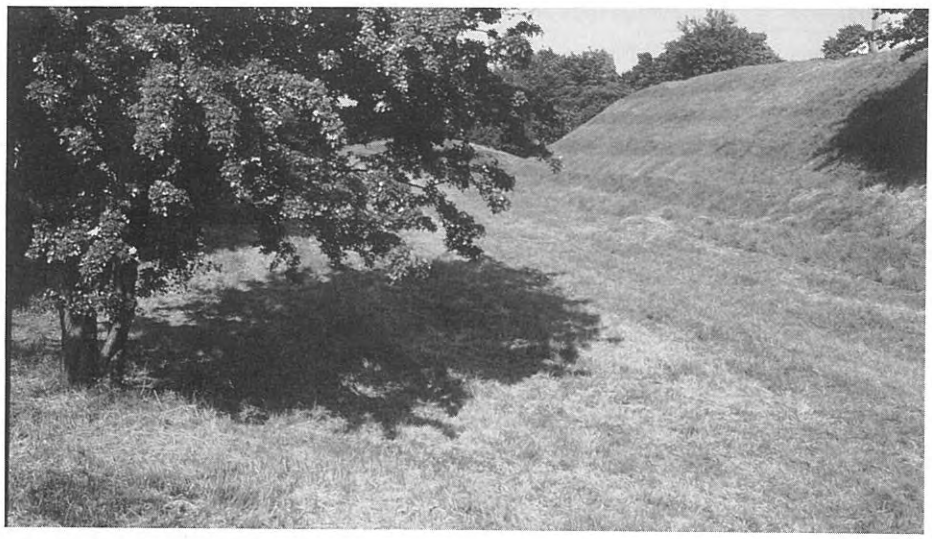
Plejeindsats	Resultat	Gange
Græsklipning	Græsset klippes ved 6 cm til 3 cms højde	20-25x/år
Kant- og kantklipning	Ved målstolper og hjørneflag samme højde som græsset iøvrigt	15-20x/år
Opsamling af afklip	Afklip opsamles i perioder med kraftig vækst	5x/år
Kantstikning	Synlige kanter fremstår præcise og regelmæssige	2x/år
Eftersåning	Synlige bare pletter må ikke forekomme	10x/år
Løvrivning	Kun frisk spredt løv accepteres	2x/år
Vanding	Græsset skal være grønt, vanding med min. 30mm.	4x/år
Sygdomme og skadedyr	Græsset skal altid være i en god og sund vækst	1x/år
Ukrudtskontrol	Græsplanterne skal altid dække 90% af arealet	1x/år
Gødningsanalyse	Gødskningsbehovet fastlægges, pga. jordbundsanalyse	1x/år
Gødskning	Græsset skal være i god og kraftig vækst	5x/år
Vertikalskæring	Dødt organisk materiale (tatch) må ikke hindre optimal græsvækst	1x/år
Topdressing	Jævnheden skal svare til max. 2 cm gab på 4 m retskede	1x/år
Luftning	Vandinfiltrationen skal være optimal i nedbørsrige perioder	1x/år
Slidfordeling	Baner flyttes jævnligt	5x/år

Fælledgræs

Fælledgræs er mellemhøjt til højt græs, og er især et grønt gulv for ekstensivt friluftsliv.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Græsslåning	Græsset slås lige efter blomstring i 6 cms højde	2-10x/år
Opsamling af afklip eller bjærgning af hø	Efter hver slåning	1-2x/år
Ukrudtskontrol	Der må ikke være generende opvækst af grove urter	1x/år
Udjævning af huller og tuer	Jævnheden skal svare til max. 10 cm gab på 4 m retskede	1x/år

Afklippet skal fjernes efter slåning, eventuelt som hø.

Fælledgræs betegner mellemhøjt til højt græs, som ikke kan karakteriseres som plæne, men på den anden side heller ikke er et blandet urtesamfund, idet græsserne dominerer og jorden er relativt næringsrig. Fælledgræssets funktion er at være gulv for aktivt, men almindeligvis ekstensivt friluftsliv uden boldspil. Græsset er ikke slidstærkt lige efter kraftig nedklipning.

Fælledgræssets ophav er græsmarken i landbruget, hvor høslet, grønthøstning og græsning giver varierende græshøjder. Nærmere krav til græssets højde må angives. Det kan være lige fra lidt over brugsplænens højde til en højde betinget af, at græsset kun slås nogle enkelte gange om året eller afgræsses uregelmæssigt af dyr.

Fælledgræsset skal være rimeligt jævnt så der ikke findes huller, som man normalt ikke ville forvente et sådant sted. Større dominerende felter med opkørt jord o.lign. må ikke være der. Og endelig skal afklip fjernes eller høstes som hø.

Blomstergræs

Blomstergræs er slidfølsomt græs med et stort indslag af fine, blomstrende urter.

Blomstergræs betegner et artsrigt urtesamfund på relativ næringsfattig jord præget af fine, blomstrende en- og tokimbladede arter, de såkaldt »acceptorarter«. Plejen er rettet mod at opnå dette udseende, som samtidig medfører en sarthed over for slid. I ganglinier m.v. kan man ved større næringsindhold og klipning øge slidstyrken.

Blomstergræs er en dominerende komponent i en række naturtyper. Til disse hører den flade og fugtige vådeng, den jævne og tørre tøreng og det bakkede og tørre græsbakkeland. Blomstergræssets ophav er engens og overdrevets urteflora i det fortidige landbrug.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Græsslåning	Floraen slås lige efter de højst prioriterede arters frøkastning i 6-8 cm højde	1-2x/år
Opsamling af afklip eller bjærgning af hø	Efter hver slåning	1-2x/år
Ukrudtskontrol	Der må ikke være generende opvækst af grove urter og/eller træer og buske	1x/år

De fine, blomstrende urter kræver lys og en relativ mager jord.

Naturgræs

Naturgræsset er en vildtvoksende frodighed af græs og urter med et minimum af pleje.

Naturgræsset er en vildtvoksende frodighed af græs og urter som kun er underlagt ubetydelige stressfaktorer. Plejen er minimal. Naturgræsset slås eventuelt for at fjerne lidt for kraftig og dominerende træagtig opvækst eller af trafiksikkerhedsmæssige årsager. Men ellers stræber man ikke efter en anden flora end den, der nu engang kommer, når man hverken fjerner eller tilfører næringsstoffer fra den givne jordbund.

Naturgræsset er velkendt fra bl.a. byggetomter og vejrabatters »slagleklippergræs«.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Græsslåning	Græsset slås evt. efter blomstring i 8 cm højde	0-2x/år
Ukrudtskontrol	Der må ikke være generende opvækst af grove urter og/eller træer og buske	1x/år
Tilsyn	Arealet må ikke udvikle sig anderledes end aftalt	1x/år

Også i skovbunden kan man finde naturgræsset, hvis der er lys nok.

Træer

Fritvoksende træer

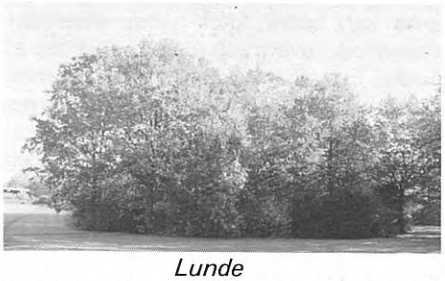
Formede træer

Alléer

Trægrupper

Lunde

Skovplantninger

Frugttræer

Fritstående træer

Fritstående træer har selvstændige kroner, som vokser frit, eventuelt styret af en »usynlig« beskæring.

Fritstående træer har egne selvstændige kroner, som vokser frit, eventuelt underkastet en »usynlig beskæring«. Træerne kan være *fuldkronede* eller *opstammede*, eventuelt med en *fodpose* af buske. En tæt lille *gruppe* af træer med en fælles krone, som ligner et frit træs krone, defineres også her som et fritstående træ. Træet kan eventuelt stå i en *systematisk sammenhæng* med andre træer, hvilket kan stille krav om en fælles, ensartet vækstform og størrelse trods uafhængige kroner.

Det fritståendes træs funktion er primært af æstetisk art. Plejen er styret af at opretholde denne status, hvorfor de nævnte tilstandsformer må angives.

Træet skal være i god og sund vækst, som gør træet smukt og tilstrækkeligt robust for det pågældende sted. Det skal også have en form, som er karakteristisk for arten. Der må ikke være døde eller rådne grene, rødder m.v., som enten er en sikkerhedsrisiko, præger udseendet eller truer træets sundhed. Afskårne grene må ikke være at se.

Kravene til arealet ved træets fod indrettes efter de krav der stilles til den omgivende belægning, græstype m.v. I kulturfasen friholdes dog de nærmeste 30 cm fra planten for væsentligt konkurrerende planter, ligesom træet om nødvendigt må være opbundet og beskyttet mod påkørsler og hærværk.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Beskæring	Udføres i overensstemmelse med træartens karakteristiske form så sår giver mindst mulig skade på træet og så man på lang sigt undgår store udgifter til træpleje	1x/år
Nedskæring af døde og knækkede grene	Der må ikke forekomme syge, døde eller knækkede grene der skæmmer det generelle synsindtryk eller træets sundhed	1x/år
Fjernelse af afskårne grene	Afskårne grene fjernes lige efter beskæring	1x/år
Justering af opbinding	Opbindinger afpasses træets fastgroning og stammens tykkelse	2x/år
Jordløsning	Jorden skal i etableringsfasen være løs og uden skorpe	5x/år
Ukrudtskontrol	Ukrudt må ikke genere træets vækst eller give et dårligt synsindtryk	5x/år
Sygdomme og skadedyr	Sygdomme og skadedyr må ikke true træets vækst	1x/år
Vanding	Manglende vand må ikke true træets liv	2x/år
Gødskning	Træet skal have en god og sund vækst	1x/år
Saltbeskyttelse opsætning og nedtagning	Saltvand må ikke kunne trænge ned i træets rodzone	1x/år
Fældning Rapportering	Døde, ødelagte og udlevede træer må ikke skæmme det generelle indtryk eller påføre for store plejeudgifter	Ekstra pleje
Retablering efter fældning Rapportering	Stød må ikke kunne ses på overfladen, jorden efterlades udjævnet med lille oprunding	Ekstra pleje

Formede træer

Formede træer er fritvoksende træer eller grupper og rækker af træer, formet gennem beskæring.

Formede træer er træer som står frit, i række eller gruppe, men præget af en »synlig beskæring«. Kronerne og eventuelt hele træet er stærkt formet gennem plejen. Der kan være tale om *stynede, stævnede* eller *sporebeskårne* træer eller *stammehække.*

Formede træer er æstetiske virkemidler i kraft af deres specielle former. De kan også erstatte fritstående træer, hvor der er problemer med skygge eller hvor røddernes vilkår er for ringe til at balancere med en stor top.

Træet skal være i en god og sund vækst, som gør det smukt og robust for det pågældende sted. Der må ikke være døde eller rådne grene, rødder m.v., som enten medfører sikkerhedsrisiko, præger udseendet eller truer træets sundhed. Afskårne dele må ikke være at se.

Træet skal have en form, som er karakteristisk for den pågældende behandling. Det fordrer, at beskæringen sker med den regelmæssighed, som den pågældende behandling kræver.

Kravene til arealet ved træets fod indrettes efter de krav der stilles til den omgivende belægning, græstype m.v. I kulturfasen friholdes dog de nærmeste 30 cm fra planten for væsentligt konkurrerende planter, ligesom træet om nødvendigt må være opbundet og beskyttet mod påkørsler og hærværk m.v.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Beskæring	Udføres i overensstemmelse med den valgte form eller metode; og så sår giver mindst mulig skade på træet	1x/år
Nedskæring af døde og knækkede grene	Der må ikke forekomme syge, døde eller knækkede grene der skæmmer det generelle synsindtryk eller truer træets sundhed	1x/år
Fjernelse af afskårne grene	Afskårne grene fjernes lige efter beskæring	1x/år
Justering af opbinding	Opbindinger afpasses træets fastgroning og stammens tykkelse, fjernes derefter	2x/år
Jordløsning	Jorden skal i etableringsfasen være løs og uden skorpe	5x/år
Ukrudtskontrol	Ukrudt må ikke genere træets vækst eller give et dårligt synsindtryk	5x/år
Sygdomme og skadedyr	Sygdomme og skadedyr må ikke true træets vækst	1x/år
Vanding	Manglende vand må ikke true træets liv; vanding med min 30 mm	2x/år
Gødskning	Træet skal have en god og sund vækst	1x/år
Saltbeskyttelse opsætning og nedtagning	Saltvand må ikke kunne trænge ned i træets rodzone	1x/år
Fældning Rapportering	Døde, ødelagte og udlevede træer må ikke skæmme det generelle indtryk eller påføre for store plejeudgifter	Ekstra pleje
Retablering efter fældning Rapportering	Stød må ikke kunne ses på overfladen, jorden efterlades udjævnet med lille oprunding	Ekstra pleje

Alléer

I alléen skal de enkelte træer danne en regelmæssig helhed og derfor være relativt ens.

En allé er parallelle trærækker med fælles kroner, og danner et beplantningselement, hvor de enkelte træer er underordnet helheden.

Man skelner mellem en *lukket allé* (kronerne lukker som et loft), en *åben allé*, en *opstammet* allé (alléens ydre sider er opstammede) og en *fuldkronet* allé (alléens ydre sider har krone helt til jorden). Alléens indre sider er normalt grenløse. Alléen kan også være *stammehæksallé*. Alléens funktion er at være en smuk, kraftfuld og indrammende helhed omkring en vej, sti eller udsigtslinie. Dette skal plejen styres af.

De enkelte træer skal være ensartede i vækstform og størrelse og danne en regelmæssig helhed. Træerne skal være i en god og sund vækst, som gør helheden smuk og robust for det pågældende sted. Der må ikke være rådne eller døde grene, rødder m.v. som enten medfører en sikkerhedsrisiko, præger udseendet eller truer træernes sundhed.

Afskåret materiale må ikke være at se.

Kravene til arealet ved træets fod indrettes efter de krav der stilles til den omgivende belægning, græstype m.v. I kulturfasen friholdes dog de nærmeste 30 cm fra planten for væsentligt konkurrerende planter. Samtidig må træerne om nødvendigt være opbundne og beskyttet mod påkørsler, hærværk m.v.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Beskæring	Udføres i overensstemmelse med træartens karakteristiske form og det fastlagte mål for alléen; sår skal påføre træet mindst mulig skade; på lang sigt skal man undgå store plejeudgifter	1x/år
Nedskæring af døde og knækkede grene	Der må ikke forekomme syge, døde eller knækkede grene der skæmmer det generelle indtryk eller truer træets sundhed	1x/år
Fjernelse af afskårne grene	Afskårne grene fjernes lige efter beskæring	1x/år
Justering af opbinding	Opbindinger afpasses træets fastgroning og stammens tykkelse, fjernes derefter	2x/år
Jordløsning	Jorden skal i etableringsfasen være løs og granuleret	5x/år
Ukrudtskontrol	Ukrudt må ikke genere træets vækst eller give et dårligt synsindtryk	5x/år
Sygdomme og skadedyr	Sygdomme og skadedyr må ikke true alléens vækst	1x/år
Vanding	Vand må ikke være en manglende faktor i etableringsfasen, vanding med min. 30 mm	2x/år
Gødskning	Træet skal have en god og sund vækst	1x/år
Saltbeskyttelse opsætning og nedtagning	Saltvand må ikke kunne trænge ned i træets rodzone	1x/år
Fældning rapportering	Døde, ødelagte og udlevede træer må ikke skæmme det generelle indtryk eller påføre for store plejeudgifter	Ekstra pleje
Retablering efter fældning Rapportering	Stød må ikke kunne ses på overfladen, jorden udjævnes og oprundes	Ekstra pleje

Trægrupper

I trægruppen danner flere træer en sammenvokset, eventuelt uregelmæssig krone.

En trægruppe er en helhed, hvor flere træer i en regelmæssig eller tilfældig fordeling danner en sammenvokset, fritvoksende og eventuelt uregelmæssig krone med et frit gennemgående gulv. Ligesom ved de frie træer skal beskæringen være usynlig. Som en allé kan trægruppen på ydersiden være *opstammet* eller *fuldkronet*. Den kan også være klippet og danne et *løvtag*.

Trægruppen har primært en æstetisk funktion. Det betyder bl.a., at den skal udvikles sådan, at udtyndinger ikke medfører skæmmende ar.

De enkelte træer kan være ensartede eller forskellige i vækstform, alder og størrelse. Træerne skal være i en god og sund vækst, som gør helheden smuk og tilstrækkelig robust for det pågældende sted. Der må ikke være rådne eller døde grene, rødder m.v. som enten medfører en sikkerhedsrisiko, præger udseendet eller truer træernes sundhed. Afskåret materiale må ikke være at se.

Kravene til arealet ved træets fod indrettes efter de krav der stilles til den omgivende belægning, græstype m.v. I kulturfasen friholdes dog de nærmeste 30 cm fra planten for væsentligt konkurrerende planter. Samtidig må træerne om nødvendigt være opbundede og beskyttet mod påkørsler, hærværk m.v.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Beskæring	Udføres i overensstemmelse med træartens karakteristiske form og det fastlagte mål for trægruppen; sår skal påføre træet mindst mulig skade; på lang sigt skal man undgå store plejeudgifter	1x/år
Nedskæring af døde og knækkede grene	Der må ikke forekomme syge, døde eller knækkede grene i træet	1x/år
Fjernelse af afskårne grene	Afskårne grene fjernes lige efter beskæring	1x/år
Justering af opbinding	Opbindinger afpasses træets fastgroning og stammens tykkelse	2x/år
Jordløsning	Jorden skal i etableringsfasen være løs og uden skorpe	5x/år
Ukrudtskontrol	Ukrudt må ikke genere træets vækst eller give et dårligt synsindtryk	5x/år
Sygdomme og skadedyr	Sygdomme og skadedyr må ikke true trægruppens vækst	1x/år
Vanding	Vand må ikke være en manglende faktor i etableringsfasen	4x/år
Gødskning	Trægruppen skal have en sund vækst	1x/år
Fældning Rapportering	Døde, ødelagte og udlevede træer må ikke skæmme det generelle indtryk eller påføre for store plejeudgifter	Ekstra pleje
Retablering efter fældning Rapportering	Stød må ikke kunne ses på overfladen, jorden efterlades udjævnet med lille oprunding	Ekstra pleje

Lunde

Lunden er en stor trægruppe med træer i forskellige fordelinger, aldre og arter.

En lund er en stor trægruppe med træer i regelmæssig, tilfældig eller grupperet fordeling. Forskellige aldre og arter kan forstærke det naturlige præg. Udover størrelsen og den grupperede fordeling adskiller lunden sig fra trægruppen ved at kronerne kun er delvist sammenhængende.

Den samme lund kan altså både være *lukket* (kronerne lukker sammen som et loft) og *åben.* Lunden er endvidere uden undervegetation og kan udadtil være *opstammet* eller *fuldkronet.*

Lunden skal som helhed være i god og sund vækst, så den bliver smuk og tilstrækkelig robust for det pågældende sted. Der må ikke være døde eller rådne grene, rødder m.v., som enten medfører sikkerhedsrisiko, præger lundens generelle udseende eller truer dens generelle sundhed. Afskåret materiale må ikke være at se.

Lundens bund er en kontrolleret varieret skovbund, hvor uønskede planter ikke får lov til at dominere. Bunden kan dog også være belægning eller græs, og i givet fald styres kravene til lundens bund af kravene til disse typer. Dog friholdes i kulturfasen de nærmeste 30 cm fra planterne fra væsentligt konkurrerende ukrudt. Ellers er plejen præget af udtyndinger.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Udtynding og opelskning af nye træer	Træer der hindrer opvækst af nye træer, eller træer der ved fortsat vækst vil ødelægge sig selv og/eller andre træer der er uskønne, udtyndes	1x/år
Nedskæring af farlige døde og knækkede grene	Der må ikke forekomme grene til fare for færdselssikkerheden	1x/år
Fjernelse af afskårne grene	Afskårne grene og fældede træer fjernes eller sønderdeles lige efter	1x/år
Retablering efter udtynding og fældning	Arealet skal fremstå uden synlige skader på planter og jordoverflade	1x/år
Ukrudtskontrol	Grove generende urter fjernes	2x/år

Lunden kan være opstammet eller som her danne et bryn.

Skovplantninger

Skovplantningen skal give skovkarakter, men tømmerproduktionen er her kun et biprodukt.

En skovplantning skal give læ, indramme meget massivt og såvel indefra som udefra kunne tilføre det grønne område skovkarakter. Man kan også kalde skovplantningen for produktionsskov i lille skala, hvor der er taget meget vide hensyn til friluftslivet og skovplantningens udseende set udefra. Det indebærer bl.a., at den ydre kant holdes fri for hugst.

Som skove i almindelighed kan skovplantningen have forskellige slags bryn, evt. slet intet, ligesom skovplantningens indre i en varieret blanding kan bestå af løvmassiver, lysninger, løvsale og søjlehaller. Bunden er en almindelig skovbund, som kun styres ved at regulere lystilgangen.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Udtynding og opelskning af nye træer	Træer må ikke hindre opvækst af nye træer; eller ødelægge sig selv og/eller andre; uskønne træer fjernes først	1x/år
Nedskæring af farlige døde og knækkede grene	Grene der er til fare for færdselssikkerheden under træerne fjernes	1x/år
Fjernelse af afskårne grene	Stammer kan fjernes grene og trækroner placeres hensigtsmæssigt i skovbunden	1x/år
Retablering efter udtynding og fældning	Arealet skal fremstå uden synlige skader på planter og jordoverflade	1x/år

I modsætning til de øvrige komponenter har skovplantninger og træer i det hele taget en lang etablerings- og ungdomsfase, hvor plejen styres af et fremtidigt mål.

Frugttræer

Frugttræerne skal producere frugt - og se smukke ud. Der skal vægtes mellem de to formål.

Frugttræer skal i friarealsammenhæng ikke kun producere frugt, men også være smukke. Hvordan disse to formål skal vægtes i forhold til hinanden er en smagssag, men der er ikke i alle tilfælde en modstrid mellem de to formål. Træets primære formål og form må dog aftales nærmere.

Frugttræer opfattes her principielt som fritstående træer, eventuelt i en systematisk sammenhæng med andre træer, hvilket kan stille krav om en fælles vækstform og størrelse, selv om kronerne ikke berører hinanden.

Træet skal være i god og sund vækst, som gør træet smukt og tilstrækkeligt robust for det pågældende sted. Der må ikke være døde eller rådne grene, rødder m.v., som enten medfører sikkerhedsrisiko, præger udseendet eller truer træets sundhed. Afskåret materiale må ikke være at se.

Kravene til arealet ved træets fod indrettes efter de krav der stilles til den omgivende belægning, græstype m.v. I kulturfasen friholdes dog de nærmeste 30 cm fra planten for væsentligt konkurrerende planter.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Beskæring	Udføres i overensstemmelse med den valgte form eller metode; sår skal påføre træet mindst mulig skade	1x/år
Nedskæring af døde og knækkede grene	Der må ikke forekomme syge, døde eller knækkede grene i træet efter beskæring	1x/år
Fjernelse af afskårne grene	Afskårne grene fjernes lige efter beskæring	1x/år
Jordløsning	Jorden skal i etableringsfasen være løs og uden skorpe	5x/år
Ukrudtskontrol	Ukrudt må ikke genere træets vækst eller give et dårligt synsindtryk	5x/år
Sygdomme og skadedyr	Sygdomme og skadedyr må ikke true træets vækst eller frugtsætning	1x/år
Vanding	Manglende vand må ikke true træets liv; vanding med min. 30 mm	2x/år
Gødskning	Træet skal have en god og sund vækst	1x/år
Fældning rapportering	Døde, ødelagte og udlevede træer må ikke skæmme det generelle indtryk eller påføre for store plejeudgifter	Ekstra pleje
Retablering efter fældning	Stød må ikke kunne ses på overfladen, jorden efterlades udjævnet med lille oprunding	Ekstra pleje

Buske

Fritstående prydbuske

Busket

Buskflade

Buskads

Krat

Fritstående prydbuske

De fritvoksende prydbuske skal virke æstetisk i kraft af blomster, vækstform, frugter og løv.

De fritstående prydbuske er primært til for at se pæne ud i kraft af vækstform, blomster, frugter, løv m.v. Disse egenskaber skal plejen derfor fremme. Buskene er typisk eksoter, som ikke er robuste uden for beskyttede miljøer, og som kan fordre vinterdækning af jordoverfladen.

Væksten i den enkelte busk skal være sund og god, og styret mod en form, der er karakteristisk for arten. Døde, knækkede eller rådne grene må ikke være der, hvis de skæmmer busken eller truer dens sundhed og vækst. Visne blomster må heller ikke være der i det omfang de skæmmer busken eller hindrer yderligere blomstring i væsentligt omfang. Afskåret materiale må ikke kunne ses.

Kravene til arealet ved buskens rod er de krav, som stilles til den pågældende græstype. Er der tale om et bed med bar jord, skal jorden være løs, granuleret og uønskede planter må kun forekomme i meget begrænset omfang.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Beskæring	Udføres i overensstemmelse med artens form og karakteristika samt den ønskede blomstring	1x/år
Foryngelses-beskæring	Unge grene skal altid findes i den udstrækning det er nødvendigt i forhold til formålet	1x/år
Afskæring af døde og knækkede grene	Der må ikke forekomme synlige syge, døde eller knækkede grene, der skæmmer det generelle synsindtryk	1x/år
Fjernelse af afskårne grene	Afskårne grene fjernes lige efter beskæring	1x/år
Jordløsning	Jorden skal i etableringsfasen være løs og uden skorpe	5x/år
Ukrudtskontrol	Ukrudt må ikke genere buskenes vækst eller give et dårligt synsindtryk	5x/år
Sygdomme og skadedyr	Sygdomme og skadedyr må ikke true buskens vækst	1x/år
Vanding	Vand må ikke være en manglende faktor for buskens vækst, vanding med min. 30 mm	2x/år
Gødskning	Buskettet skal have en god og sund vækst	1x/år
Vinterdækning og borttagning	Hvor der er fare for klimapåvirkninger der kan skade busken skal der vinterdækkes	1x/år
Fældning Rapportering	Døde, ødelagte og udlevede buske må ikke skæmme det generelle indtryk eller påføre for store plejeudgifter	Ekstra pleje
Retablering efter fældning Rapportering	Stød må ikke kunne ses på overfladen, jorden efterlades udjævnet med lille oprunding	Ekstra pleje

Busket

Buskettet er en sammenhængende plantning af flere karaktergivende, blomstrende arter.

Buskettet er en sammenhængende plantning med mindst to forskellige karaktergivende arter, som er sat sammen sådan at den enkelte arts særpræg er underlagt helhedsvirkningen. Ligesom med de fritstående prydbuske er arterne ofte eksoter, som ikke er robuste udenfor beskyttede miljøer.

Buskettet primære mål er at være smukke i kraft af frodighed, blomster, løv og variation inden for et harmonisk helhedsindtryk. Det skal også opdele og danne rammer i beskyttede miljøer, men det er normalt en sekundær funktion. Væksten, både i den enkelte busk og i buskettet som helhed, skal være sund og god. Døde, knækkede eller rådne grene må ikke være der, hvis de skæmmer buskettet eller truer den enkelte busks sundhed og vækst. Visne blomster må heller ikke være der i det omfang de skæmmer buskettet. Afskårne grene må ikke være at se.

Bunden i buskettet består så vidt muligt af totalt skygget jord. Den skyggede jord afløses i den ofte uregelmæssige kant af bar og løs jord, belægning, dækmateriale, dækurter eller græs. I alle tilfælde skal bunden være ensartet og ukrudt må kun være der i meget begrænset omfang.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Beskæring	Udføres i overensstemmelse med arternes form og karakteristika; hensyn tages til helhedsvirkningen	1x/år
Foryngelses-beskæring	Unge grene skal altid findes i den udstrækning det er nødvendigt i forhold til formålet	1x/år
Afskæring af døde og knækkede grene	Der må ikke forekomme synlige syge, døde eller knækkede grene, der skæmmer det generelle synsindtryk	1x/år
Fjernelse af afskårne grene	Afskårne grene fjernes lige efter beskæring	1x/år
Jordløsning	Jorden skal i etableringsfasen være løs og uden skorpe	5x/år
Ukrudtskontrol	Ukrudt må ikke genere buskenes vækst eller give et dårligt synsindtryk	5x/år
Sygdomme og skadedyr	Sygdomme og skadedyr må ikke true buskettet	1x/år
Vanding	Vand må ikke være en manglende faktor i etableringsfasen, vanding med min. 30 mm	2x/år
Gødskning	Buskettet skal have en god og sund vækst	1x/år
Vinterdækning og borttagning	Hvor der er fare for klimapåvirkninger der kan skade planterne, skal der vinterdækkes	1x/år
Fældning Rapportering	Døde, ødelagte og udlevede buske må ikke skæmme det generelle indtryk eller påføre for store plejeudgifter	Ekstra pleje
Retablering efter fældning. Rapp.	Stød må ikke kunne ses på overfladen, jorden efterlades udjævnet med lille oprunding	Ekstra pleje
Efterplantning Rapportering	Der må ikke opstå hul i buskettet som følge af manglende planter	Ekstra pleje

Buskflade

Buskfladen er fladedækkende, og de enkelte planter danner en regelmæssig massevirkning.

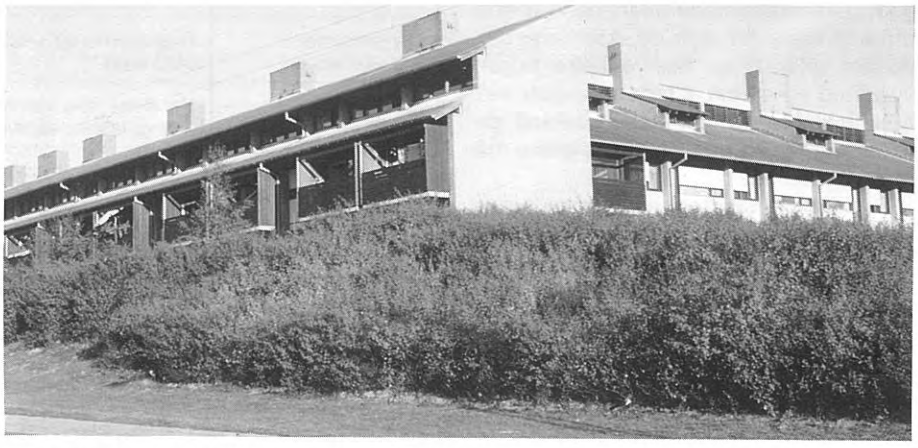
En buskflade er en sammenhængende og fladedækkende buskplantning, eventuelt med overstandere. Buskfladen består af en enkelt art eller få arter, som ligner hinanden i vækstform. Dens formål er at skabe en meget regelmæssig massevirkning, hvor den enkelte plante helt er underlagt helheden.

Buskfladen er en variant af buskadset. Det skal give frodighed, opdele og give læ, men skal også virke arkitektonisk i kraft af massevirkningen. Ligesom buskadset består buskfladen også af almindeligt hårdføre arter.

I modsætning til budskadset kan en buskflade af lave urter også bruges som *bundplantning* under træer og større buske. De egenskaber, som buskettet dyrkes for, f.eks. blomstringen, har ingen afgørende betydning.

Væksten skal i buskfladen som helhed være god og sund, således at dens dækkende og ensartede massevirkning opretholdes. Døde, knækkede og rådne grene må ikke være der, hvis de skæmmer buskfladen eller truer buskfladens generelle sundhed. Der må heller ikke være ukrudt, som forringer buskfladens ensartede massevirkning.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Beskæring	Udhængende grene må ikke genere færdsel	2x/år
Afskæring af døde og knækkede grene	Foretages kun når det generelle synsindtryk generes	1x/år
Fjernelse af afskårne grene	Afskårne grene fjernes lige efter	2x/år
Ukrudtskontrol	Ukrudt må ikke genere buskenes vækst eller ødelægge det generelle synsindtryk	3x/år
Udtynding	Planteafstanden må ikke give anledning til at planternes levetid forringes	1x/år
Efterplantning Rapportering	Der må ikke opstå huller i den sluttede flade	1x/år

Buskflader er almindelig brugt på skråninger.

Buskads

Buskadset består af større, robuske buske, som giver læ og danner rum.

Buskadsets primære rolle er at give læ og skabe rum. Det er derfor en sammenhængende plantning af større buske, eventuelt med overstandere. De enkelte buske er større, robuste, blomstrende og primært naturligt hjemmehørende arter, hvis individuelle særpræg er underlagt helhedsvirkningen. Bunden er urtedækket eller bar skygget jord afhængig af lystilgangen. I modsætning til buskettet og buskfladen er buskadset tilgængeligt.

Væksten skal i buskadset som helhed være god, sund og frodig. Døde, knækkede og rådne grene må ikke være der, hvis de skæmmer buskadset eller truer dets generelle sundhed. Der må heller ikke være dominerende ukrudt. I kulturfasen må der ikke være væsentligt konkurrerende ukrudt nærmere end 30 cm fra planten.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Beskæring	Udføres kun på grene der hænger ud fra buskfladens kanter	2x/år
Foryngelses-beskæring	Unge grene skal altid findes i den udstrækning det er nødvendigt i forhold til formålet	1x/år
Fjernelse af afskårne grene	Afskårne grene fjernes lige efter	2x/år
Ukrudtskontrol	Ukrudt må ikke genere buskenes vækst eller ødelægge det generelle synsindtryk	5x/år
Udtynding	Planteafstanden må ikke give anledning til at planternes levetid forringes	1x/år
Efterplantning Rapportering	Der må ikke opstå huller i den sluttede flade	Ekstra pleje

Buskadset an eventuelt have træer som overstandere.

Krat

Krattet er en sammenhængende naturpræget bevoksning af buske med ustyret urtevækst.

Krattet er en sammenhængende naturpræget bevoksning af buske, som er naturligt hjemmehørende arter og ofte med mange blomster og bær. Bunden består som i buskadset af urter eller er bar, skygget jord, afhængig af lystilgangen, men urtevæksten er ikke styret.

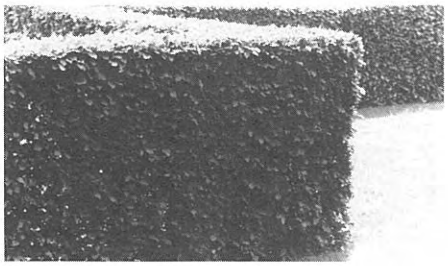
Plejen skal fremme et selvgroet udtrykt, hvor krattets naturlige udvikling styres indirekte ved at påvirke vækstbetingelserne.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Ukrudtskontrol	Ukrudt må ikke genere buskenes vækst i etableringsfasen	1x/år
Udtynding	Planteafstanden må ikke give anledning til at planternes levetid forringes	1x/år
Retablering efter udtynding	Fældede buske opskæres i mindre stykker og efterlades, grene placeres hensigtsmæssigt	1x/år

Buskene i krattet er robuste, hjemmehørende og ofte blomsterrige arter.

Hække og hegn

Hække

Klippet pur

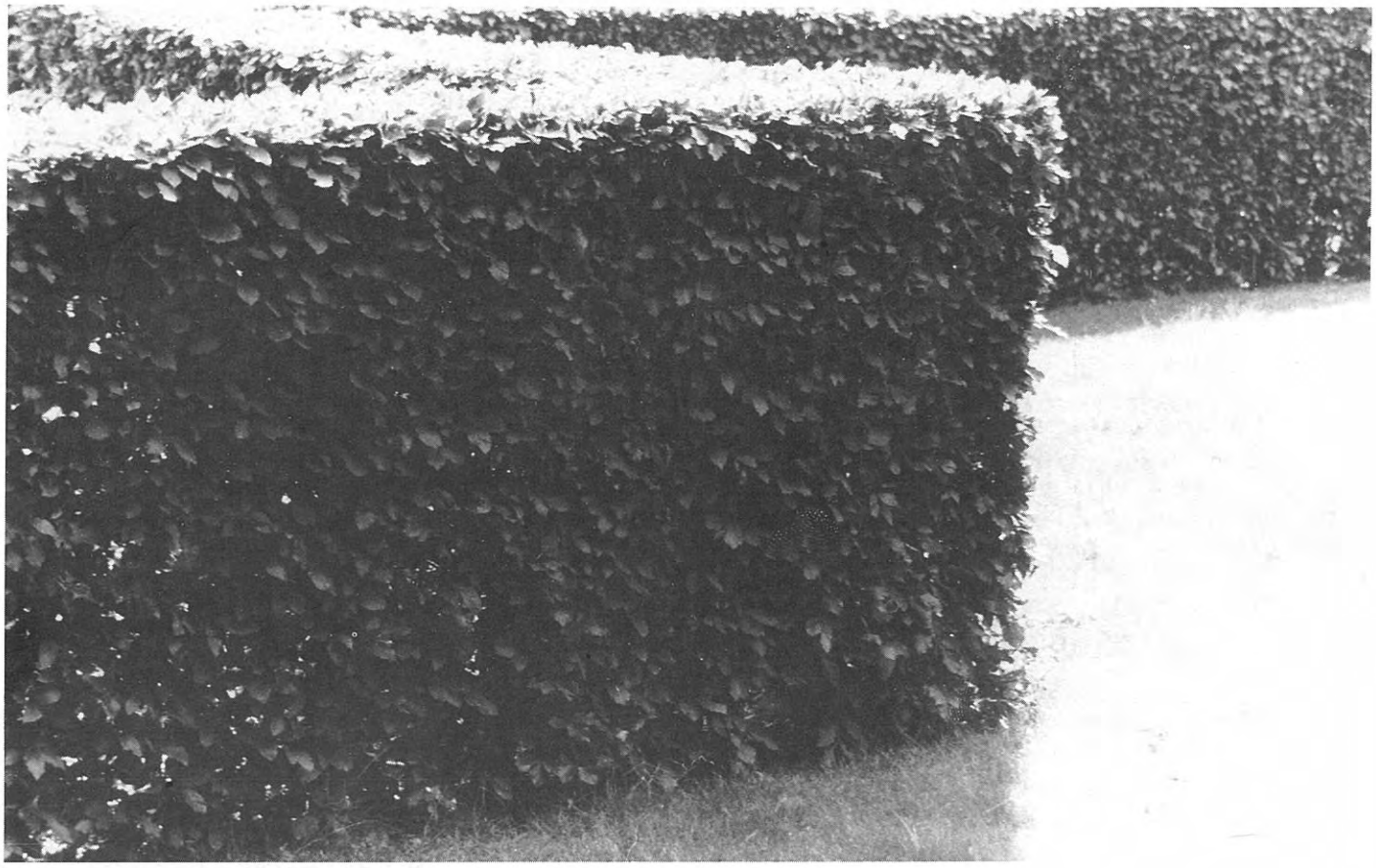

Fritstående hække

Hegn

Hække

Hækken deler op, giver læ og indrammer med en skarp og regelmæssig, klippet form.

Med hække menes der traditionelle hække, d.v.s. smalle rækkeplantninger af én art klippet i både sider og top og med løv helt til jorden. De virker primært i kraft af de lodrette flader og har den primære funktion at dele op, give læ og indramme med langstrakte, smalle vægge, som samtidig er arkitektoniske virkemidler.

Hækken skal have en fast, skarp og regelmæssig form. Hvor meget hækken må vokse ud før denne form mistes, afhænger af hækkens størrelse og af kravene til det pågældende sted. Efter sommerklipning skal hækken dog stadig være tæt og grøn.

Når hækken har fået sin ønskede størrelse accepteres ingen eller kun en lille årstilvækst i sider og top, ligesom afvigelserne fra den ønskede placering af sider, top og centerlinie efter klipning er så små, at hækken for en generel betragtning bevarer den faste og skarpe form. Der må ikke være synligt afklip i eller ved hækken.

Hækken skal endvidere være sund og i god vækst. Arealet nærmest hækkens fod skal opfylde de krav, der stilles til den pågældende græstype eller belægning. Er der smalle bræmmer nærmest hækken, skal jorden være skorpefri og højst med meget begrænset ukrudt. Er der dækurter eller dækmateriale, skal dækningen være tæt og højst med meget begrænset ukrudt.

Former behøver ikke at være kantede.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Klipning	Hækken skal stadig være tæt og grøn lige efter klipning; årsskud må ikke blive længere end hækkens form stadig opfattes; hækkens form må ikke afviges med mere end ± 2 cm i top og sider	1-3x/år
Opsamling af afklip	Afklip fjernes fra hækkkens top og sider og opsamles fra jorden	1-3x/år
Ukrudtskontrol	Ukrudt må ikke genere planternes vækst og skæmme hækkens udseende	5x/år
Sygdomme og skadedyr	Sygdomme og skadedyr der truer hækkens funktion bekæmpes	1x/år
Vanding	Vand må ikke være en manglende faktor i etableringsfasen	4x/år
Gødskning	Hækplanterne skal være i en god og sundt vækst	1x/år
Jordløsning	Jorden skal være løs og uden skorpe	5x/år
Rapportering om efterplantning	Der må ikke forekomme huller i hækken	Ekstra pleje

Klippet pur

Det klippede pur klippes som en hæk, men virker især i kraft af sin brede overflade.

Klippet pur er en kombination af en hæk og en buskflade. Puret består af én art, er klippet i både sider og top, men virker primært i kraft af sin tætte, vandrette eller skrå overflade og derfor altid er ret lavt. I modsætning til hækken kan man ikke nå toppen fra siderne, når man klipper. Det klippede pur er primært et arkitektonisk virkemiddel.

Puret skal have en fast, skarp og regelmæsig form. Hvor meget det klippede pur må vokse ud før denne form mistes, afhænger af purets størrelse og af kravene til det pågældende sted. Efter sommerklipning skal puret dog stadig være tæt og grønt.

Når det har fået sin ønskede størrelse accepteres ingen eller kun en lille årstilvækst i sider og top, ligesom afvigelserne fra den ønskede placering af sider og top efter klipning er så små, at puret for en generel betragtning bevarer den faste og skarpe form. Der må ikke være synligt afklip i eller ved puret.

Puret skal endvidere være sundt og i god vækst. Arealet nærmest purets fod skal opfylde de krav, der stilles til den pågældende græstype eller belægning. Er der smalle bræmmer nærmest puret skal jorden være skorpefri og højst med meget diskret ukrudt. Er der dækurter eller dækmateriale, skal dækningen være tæt og højst med meget begrænset ukrudt.

Overfladen kan også være skrå.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Klipning	Purret skal stadig være tæt og grøn lige efter klipning; årsskuddene må ikke sløre purrets linier; purrets form må ikke afvige med mere end ± 3 cm i top og sider	1-3x/år
Opsamling af afklip	Afklip fjernes fra hækkens top og sider og opsamles langs kanter	1-3x/år
Ukrudtskontrol	Ukrudt må ikke genere planternes vækst og skæmme purrets udseende	3x/år
Sygdomme og skadedyr	Sygdomme og skadedyr der truer purrets funktion bekæmpes	1x/år
Vanding	Vand må ikke være en manglende faktor i etableringsfasen	4x/år
Gødskning	Hækplanterne skal være en god og sund vækst	1x/år
Rapportering om efterplantning	Der må ikke forekomme huller i hækken	Ekstra pleje

Fritvoksende hæk

Den fritvoksende hæk har hækkens funktion, men vokser og plejes som et busket eller buskads.

Den fritvoksende hæk er taget med i denne gruppe af hække og hegn og ikke i gruppen af buske, fordi den fritvoksende hæks primære funktion er at hegne med en langstrakt og smal, regelmæssig form med én art. Men den er selvfølgelig en mellemform mellem hækken og busket-tet/buskadset, da hækken ikke klippes, men fra naturens side har en størrelse og form, der alligevel gør den velegnet til formålet.

Væksten skal i den fritvoksende hæk være sund og god. Døde, knækkede eller rådne grene må ikke være der, hvis de skæmmer eller truer hækkens sundhed og vækst. Den fritvoksende hæk skal ikke klippes, men eventuelt beskæres med det formål og de principper, som gælder for buske. Synligt afklip må da ikke være i eller ved hækken.

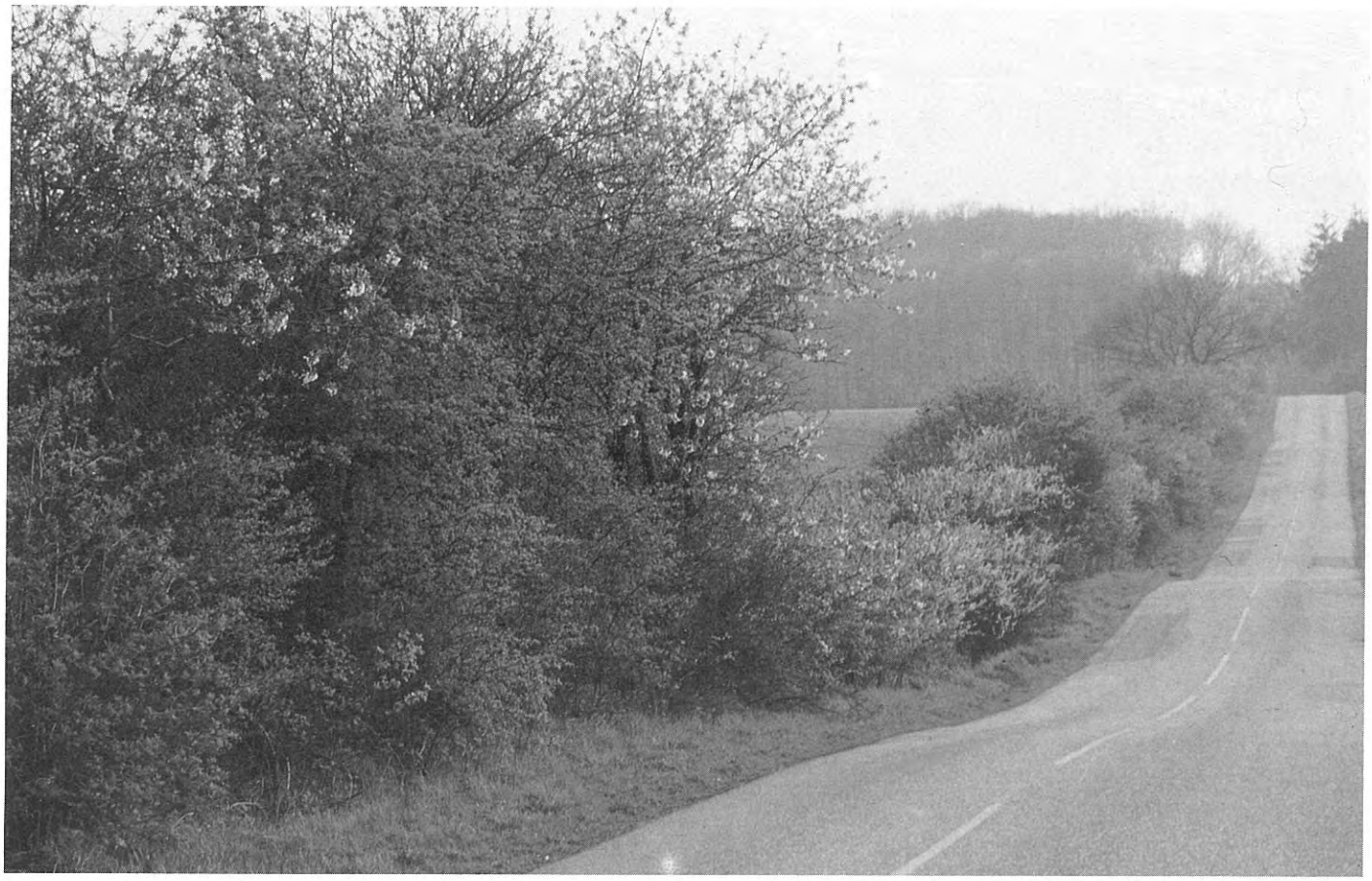
Arealet nærmest hækkens fod skal opfylde de krav, der stilles til den pågældende græstype eller belægning. Er der smalle bræmmer nærmest hækken skal jorden være skorpefri og højst med meget diskret ukrudt. Er der dækurter eller dækmateriale, skal dækningen være tæt og højst med meget begrænset ukrudt.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Afskæring af grene	Syge, døde og knækkede grene fjernes når de truer den generelle sundhed	1x/år
Foryndelses-beskæring	Unge grene skal altid findes i den udstrækning det er nødvendigt i forhold til formålet	1x/år
Ukrudtskontrol	Ukrudt må ikke genere planternes vækst eller skæmme det generelle indtryk	2x/år
Gødskning	Planterne skal have en sund vækst	1x/år
Rapportering om efterplantning	Der må ikke opstå huller i planterækken	Ekstra pleje

Den fritvoksende hæk er her en hæl, der har fået lov til at vokse frit.

Hegn

Hegnet er naturpræget, eventuelt uregelmæssigt, og består af robuste, ofte blomstrende arter.

Et levende hegn skal primært give læ, opdele og danne rum. Dets sekundære rolle er at give frodighed samt blomster og frugt. Hegnet er en blanding af hårdføre og naturligt hjemmehørende træer og buske i flere rækker og lag, som sikrer en optimal lægivning og tæthed. De enkelte arters individuelle særpræg er underlagt helheden, som skal være nogenlunde regelmæssig. Hegn kan dog også være fuldkronede ensartede træ rækker.

Hegnet skal som helhed være i god og sund vækst, så det bliver tæt og tilstrækkelig robust for det pågældende sted. Der må ikke være døde eller rådne grene, rødder m.v., som enten medfører sikkerhedsrisiko, præger hegnets generelle udseende eller truer dets generelle sundhed. Afskåret materiale må ikke være at se.

Hegnets urteflora kontrolleres kun inddirekte i forbindelse med at lystilgangen ændres ved beskæring og udtynding. Her ses dog bort fra kulturfasen, hvor der ikke må være væsentligt konkurrerende ukrudt for tæt ved planterne. Plejen er ellers primært orienteret mod udtynding og eventuel stævning med lange mellemrum.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Beskæring	Sidegrene der generer færdslen eller udbreder hegnet afkortes i den fastlagte hegnsbrede	1x/år
Ukrudtskontrol	Ukrudt må ikke genere planterne i etableringsfasen	5x/år
Stævning	Hegnet må ikke blive for åbent for neden	1x/år

Hegnet kan eventuelt klippes i den højde, der kan nås.

Blomster

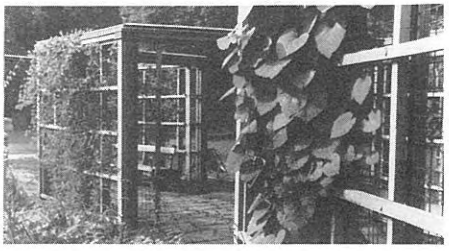
Rosenbede

Staudebede

Sommerblomster

Slyngplanter

Dækurter

Rosenbede

Roser skal give blomsterpragt og duft, og skal derfor opleves på nært hold.

Rosenbedes rolle er at give blomsterpragt og duft og skal derfor opleves på tæt hold. Men rosenbeddet er også en følsom komponent, som skal have et beskyttet miljø og en naturlig baggrund af andre komponenter at virke ud fra.

Roserne virker primært i kraft af at de er samlet i grupper, som eventuelt indgår i en større komposition. Plejen rettes som udgangspunkt mod den samlede virkning, men da blomsterbedene opleves intenst fra tæt hold, må man i plejen ikke bare være omhyggelig med helheden, men også med den enkelte plante.

De enkelte blomster skal være velformede og de enkelte planter sunde og oprejste. Visne blade og blomster må kun være der i diskret omfang i vækstperioden. Store blomster fjernes efter afblomstring. Eventuelle døde vækster må slet ikke være der. De erstattes i vækstperioden med nye, hvis de efterlader et tydeligt hul i et ellers ordnet system.

Hvis beddets bund er bar jord, skal jorden være skorpefri, og ukrudt må kun findes i meget begrænset omfang. Hvis bunden er lave dækurter eller dækmateriale, skal dækningen være jævn og ukrudt må også her kun være der i meget begrænset omfang.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Beskæring	Udføres når der ikke er risiko for nedfrysning af de nye skud	1x/år
Vinterbeskæring	Efter løvfald rettes roserne af i toppen	1 x/år
Afpudsning af blomster	Visne blomster må ikke skæmme det generelle synsindtryk	5x/år
Jordløsning	Jorden skal være løs og uden skorpe	9x/år
Ukrudtskontrol	Der må ikke findes nævneværdigt ukrudt	9x/år
Sygdomme og skadedyr	Sygdomme og skadedyr bekæmpes i særligt kraftige tilfælde	2x/år
Vanding	Vanding foregår kun i forbindelse med omplantning, min. 30 mm	3x/år
Gødskning	Planternes vækst skal være sund og god	2x/år
Vinterdækning	Hvor omgivelser ikke yder tilstrækkelig beskyttelse beskyttes planterne mod sol og vind i vinterperioden, vinterdækning fjernes om foråret	1x/år
Rapportering om efterplantning	Der må ikke opstå huller og alle planter skal være sunde	Ekstra pleje

Staudebede

Ligesom roserne giver stauderne blomsterpragt og duft. De skal opleves på nært hold.

Staudebeddets rolle er at give blomsterpragt og duft. Det opleves derfor på tæt hold, hvilket stiller store krav til plejen. Staudebeddet er en følsom komponent, som skal have et beskyttet miljø og en naturlig baggrund af andre komponenter at virke ud fra.

Stauderne virker primært i kraft af at individerne og arterne er samlet i grupper, som eventuelt indgår i en større komposition. Plejen rettes som udgangspunkt mod den samlede virkning, men da blomsterbedene opleves intenst fra tæt hold, må den enkelte plantes pleje også være omhyggelig.

De enkelte planter skal være velformede og de enkelte grupper skal generelt være sunde og oprejste. Visne blade og blomster må kun være der i begrænset omfang i vækstperioden. Store blomster fjernes efter afblomstring. Eventuelt. døde vækster må slet ikke være der. De erstattes i vækstperioden med nye, hvis de efterlader et tydeligt hul i et ellers ordnet system.

Hvis beddets bund er bar jord, skal jorden være skorpefri, og ukrudt må kun findes i meget begrænset omfang. Hvis bunden er dækket med urter eller dækmateriale, skal dækningen være jævn og ukrudt må også her kun være der i meget begrænset omfang.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Forårsklargøring	Visne frøstande nedklippes efter vinteren	1x/år
Opbinding	Planter der ikke har den fornødne styrke opbindes	1x/år
Afpudsning af blomster	Visne blomster må ikke skæmme det generelle synsindtryk	5x/år
Jordløsning	Jorden skal være løs og uden skorpe	9x/år
Ukrudtskontrol	Der må ikke findes synligt ukrudt	9 x/år
Sygdomme og skadedyr	Sygdomme og skadedyr må ikke true planternes sundhed	1x/år
Vanding	Vanding foregår kun i forbindelse med omplantning, min. 30 mm	1x/år
Gødskning	Planternes vækst skal være sund og god	1x/år
Vinterdækning	Hvor omgivelser ikke yder tilstrækkelig beskyttelse beskyttes planterne mod sol og vind i vinterperioden, vinterdækning fjernes om foråret	1x/år
Rapportering om efterplantning og omplantning	Ingen plante må blive dominerende, og der må ikke opstå huller	Ekstra pleje

Sommerblomster

Sommerblomsterne giver blomsterpragt. De enårige planter skal opleves på nært hold.

Sommerblomster skal give blomsterpragt og duft og skal derfor opleves på nært hold. Sommerblomsterne er enårige planter, som plantes eller sås ud i bede, og som ryddes efter afblomstring. Ligesom rosen- og staudebeddet er sommerblomster en følsom komponent, som skal have et beskyttet miljø og en naturlig baggrund at virke ud fra.

Sommerblomsterne virker primært i kraft af at de er samlet i grupper, som eventuelt indgår i en større komposition. Plejen rettes som udgangspunkt mod den samlede virkning, men da blomsterbedene opleves intenst fra nært hold må den enkelte plantes pleje være omhyggelig.

De enkelte blomster skal være velformede og de enkelte planter generelt sunde og oprejste. Visne blade og blomster må kun være der i diskret omfang i vækstperioden. Eventuelt døde vækster må slet ikke være der. De erstattes i vækstperioden med nye, hvis de efterlader et tydeligt hul i et ellers ordnet system.

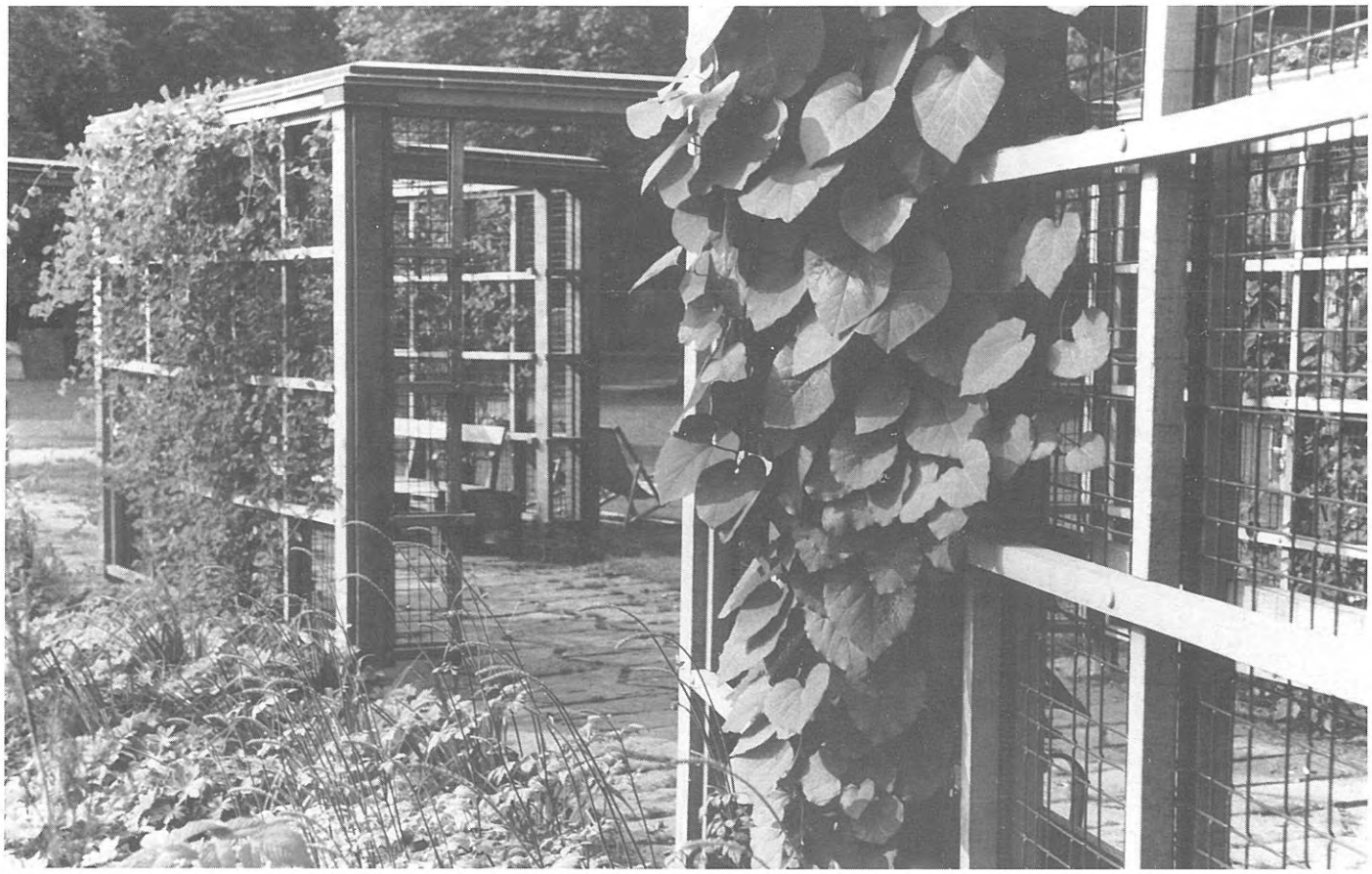
Hvis beddets bund er bar jord, skal jorden være skorpefri, og ukrudt må kun findes i meget begrænset omfang. Hvis bunden er dækket af urter eller dækmateriale, skal dækningen være jævn og ukrudt må også her kun være der i meget begrænset omfang.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Kultivering	Plantebeddet skal være løst, ukrudtfrit og jævnt	1-2x/år
Udplantning eller såning	Planter sås eller plantes efter aftalt plan	1-2x/år
Vanding	Vanding sker straks efter udplantning	1-2x/år
Jordløsning	Jorden skal være uden skorpe	9x/år
Ukrudtskontrol	Der må kun findes meget begrænset ukrudt i beddet	9x/år
Gødskning	Planternes vækst skal være sund og god	3x/år

Sommerblomsterne kan også give en massevirkning set på større afstand.

Slyngplanter

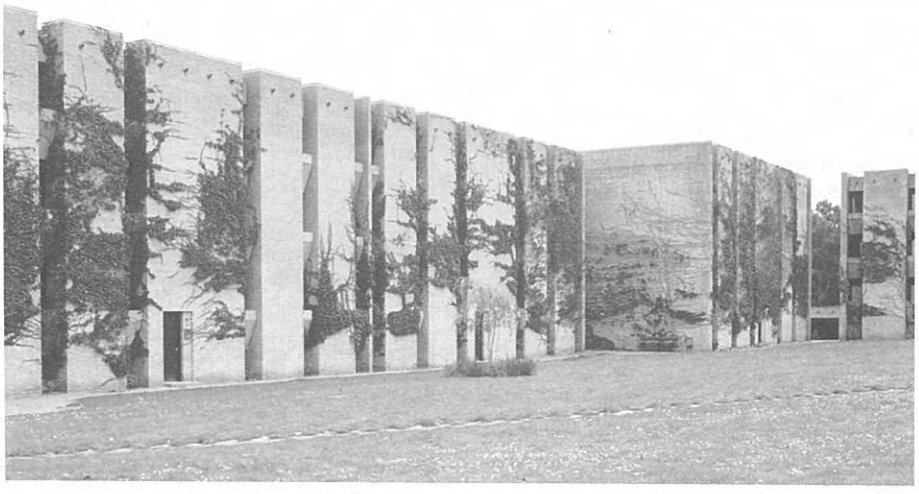
Slyngplanterne skal skabe frodighed og eventuelt blomstring ud fra vægge og hegn m.m.

Slyngplanter er betegnelsen for klatrende eller slyngende planter, med eller uden kraftig blomstring. Deres funktion er at skabe frodighed og - i nogle tilfælde - farverig blomstring ud fra eksisterende vægge, hegn m.v.

Den enkelte plante skal være sund og i god vækst. Den skal sidde godt fast på den flade, den dækker og må ikke dække vinduer eller døre. Er blomstringen det primære mål med slyngvæksten, skal blomsterne som helhed være velformede.

Arealet nærmest slyngplantens fod skal opfylde de krav, som der stilles til den pågældende græstype eller belægning, som slyngplanten står i. Er det et lille bed, skal jorden være skorpefri og højst med meget begrænset ukrudt. Er jorden dækket med urter eller dækmateriale, skal dækningen være tæt og højst med meget begrænset ukrudt.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Tilbinding	Planternes skud hjælpes til hele tiden at vokse på den planlagte måde	3x/år
Beskæring	Skud der ikke vokser i overensstemmelse med det planlagte mål eller tynger planten unødigt, fjernes	2x/år
Vanding	Vanding foretages kun når plantens liv trues	2x/år
Gødskning	Plantens vækst skal være god og sund	1x/år

Slyngplanterne skal sidde godt fast og ikke dække vinduer og døre.

Dækurter

Dækurterne dækker jorden med grøn frodighed og blomster og er med til at holde ukrudt nede.

Dækurter er betegnelsen for en- eller flerårige urter, som har til formål at dække bar jord med grønne, eventuelt blomsterrige vækster og ad den vej skabe frodighed og være med til at kontrollere ukrudt. Dækurterne kan have forskellig højde og de kan enten optræde i monokulturer eller blandinger.

Kravene til ensartethed og ukrudt i dækurterne afhænger af, hvor de bruges. Bruges de som bunddække ved og i busketter og blomsterbede, er kravet stort (stor ensartethed og kun meget begrænset ukrudt).

Bruges de i buskadser eller som hovedkultur i stedet for f.eks. fælledgræs, er kravet mindre. Brugt som dækafgrøde i kulturer og på brakmarker skal dækurterne som helhedsindtryk set på afstand synes som om et tæppe uden store huller og hvor ukrudt ikke dominerer.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Kultivering	Såbeddet skal være ukrudtsfrit og nogenlunde jævnt	1-2x/år
Såning	Planter sås ensartet tæt efter anvisninger	1-2x/år
Ukrudtskontrol	Særligt groft krudt bekæmpes	1-2x/år
Gødskning	Planternes vækst skal være sund og kraftig	1-2x/år

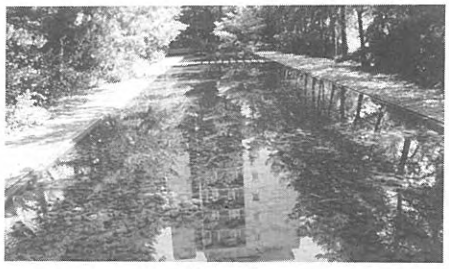

Kravene til ensartethed og ukrudt afhænger af stedet.

Vand

Havebassin

Spejlbassin

Parksø

Sø

Vandløb

Havebassin

Havebassinet har kunstige sider og bund og tilfører friarealet en særlig biotop.

Ved Havebassin forstås en lille sø med en kunstig vandstandsende bund. Havebassinet skal tilføre et friareal en biotop med vand, vandplanter og vanddyr. Det har et lille vandvolumen og en fast, stabil og fuldkommen vandstandsende bund og kant.

Vandet skal være klart og så rent, at det er lugtfrit og giver mulighed for et sundt dyre- og planteliv. Der må udvikle sig en utilsigtet dominans af bestemte arter. Vandspejlets kote må variere ubetydeligt i forhold til det aftalte. Der må ikke være nedskridninger, sætninger m.v. som skæmmer bassinet. Det skal være muligt at føre vand til bassinet.

Til havebassinet kan være knyttet et lille vandløb, hvortil der da må stilles de samme krav som til bassinet, bortset fra vandspejlets kote.

Springvand kan bl.a. tilføre mere lyd af vand.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Tilsyn med installationer	Installationer skal fungere og være sikkerhedsmæssigt forsvarlige	3x/år
Opsamling af løv	Bassinet må ikke forurenes af tilført organisk materiale	2x/år
Tømning	Bassinet tømmes og renses for organisk materiale; bassin og kant bringes op på anlægsstandard	1x/år
Efterfyldning	Vandstande skal være konstant, max. udsving ± cm	3x/år
Trimning af vandplanter	Ingen planteart må dominere bassinet	1x/år

Spejlbassin

Spejlbassinets primære formål er at spejle en genstand, f.eks. en bygning.

Spejlbassinets primære formål er at spejle en genstand, f.eks. en bygning eller en statue. I størrelse kan spejlbassiner derfor sammenlignes med en sø, men de har gerne en kunstig fast bund, en lav vanddybde og faste geometriske kanter. Hvad angår plejen er det afgørende, at overfladen holdes fri for vandplanter.

Vandet skal desuden være så rent, at det er lugtfrit. Vandspejlet skal holdes inden for ret snævre udsving i forhold til den aftalte kote. Hvis der er faste kanter, må der ikke være nedskridninger, sætninger m.v. som skæmmer bassinet. Planter må være der, hvis de er tilsigtede, men enkelte arter må dog ikke udvikle en uønsket dominans.

Funktionen som spejlbassin udelukker ikke nødvendigvis planter og trædetrin.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Tilsyn med kanter	Nedskridninger og sætninger må ikke skæmme bassinet	2x/år
Opsamling af løv	Løv og andre organiske materialer må ikke ødelægge spejlvirkningen	2x/år
Tømning	Bassinet tømmes og renses for organiske materialer	1x/2år
Efterfyldning	Vandstanden skal være konstant, udsving på max. ± 3 cm	3x/år
Trimning af vandplanter	Ingen planteart må dominere bassinet	1x/år

Parksø

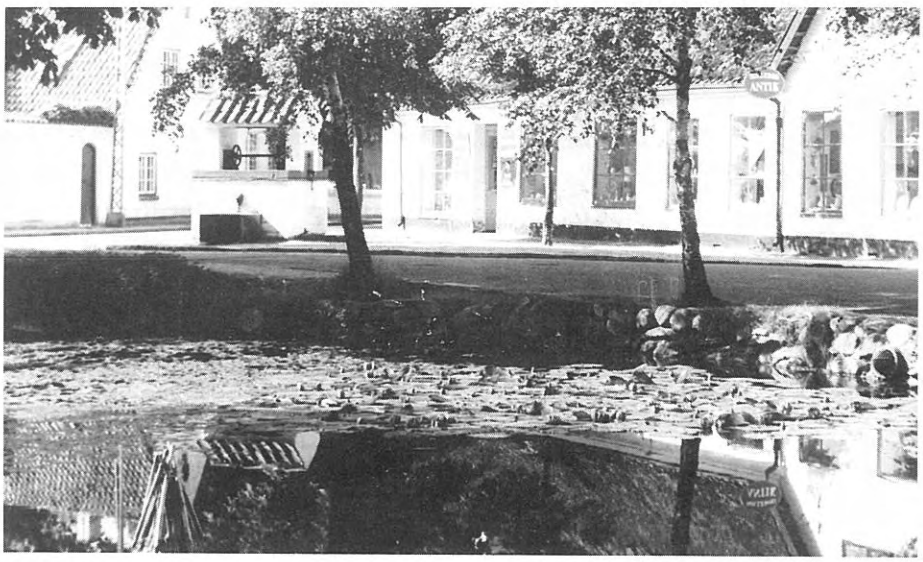

Parksøen er en delvis styret biotop med sikrede planter.

Med en parksø menes her en sø, som er en delvis styret biotop med sikrede kanter i form af murværk, trækonstruktioner etc. Parksøen skal tilføre friarealet et vandmiljø med en spændende vandoverflade samt særlige planter og dyr, bl.a. andefugle. Parksøen har kunstig tilledning af vand og kan have et kunstigt vandstandsende bundlag.

Vandet skal være så biologisk rent, at det ikke lugter og giver mulighed for et sundt dyre- og planteliv. Der må dog ikke komme en utilsigtet dominans af enkelte arter. De sikrede kanter skal være i en stand, så de kan udfylde deres sikkerhedsmæssige og forstærkende funktion og så de ser regelmæssige ud. Vandspejlets kote skal holdes, så brede bræmmer af søbund ikke frilægges eller så de sikrede kanter ikke oversvømmes.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Tilfyldning og bredsikring	Tilfyldning bag bredsikring skal altid være intakt; bredsikring må ikke synke eller skride ud	2x/år
Oprensning	Fremmede genstande må ikke skæmme vandoverflade	1x/år
Rapportering om større renoveringsarbejder	Bredden skal altid være funktions- og sikkerhedsmæssigt i orden træer og buske må ikke ødelægge gadekærets/parksøens funktion	Ekstra pleje

Gadekæret med åkander og sikrede kanter er også en »parksø«.

Sø

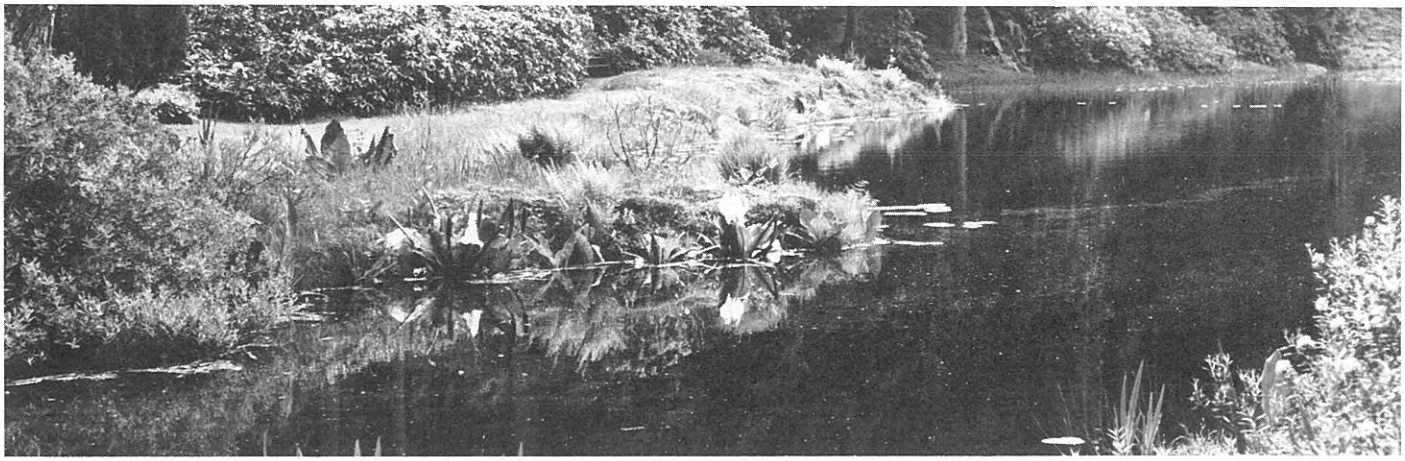
Søen er en selvstændig biotop, hvor plejen mest er nødvendig for at afbøde forureninger.

En sø er en selvstændig biotop med en egen balance, som kun styres indirekte ved at ændre vandtilledningen, afløbsforholdene, lystilgangen etc. Søen kan være naturlig eller kunstigt anlagt, og kan have bredder der er mere eller mindre moseprægede med hensyn til bevoksning og vanddybde.

Vandet bør iøvrigt være så rent, at det er lugtfrit og giver mulighed for et sundt plante- og dyreliv. Det kan derfor være nødvendigt med oprensninger og grødeskæring, som afbøder uønskede virkninger af forureninger.

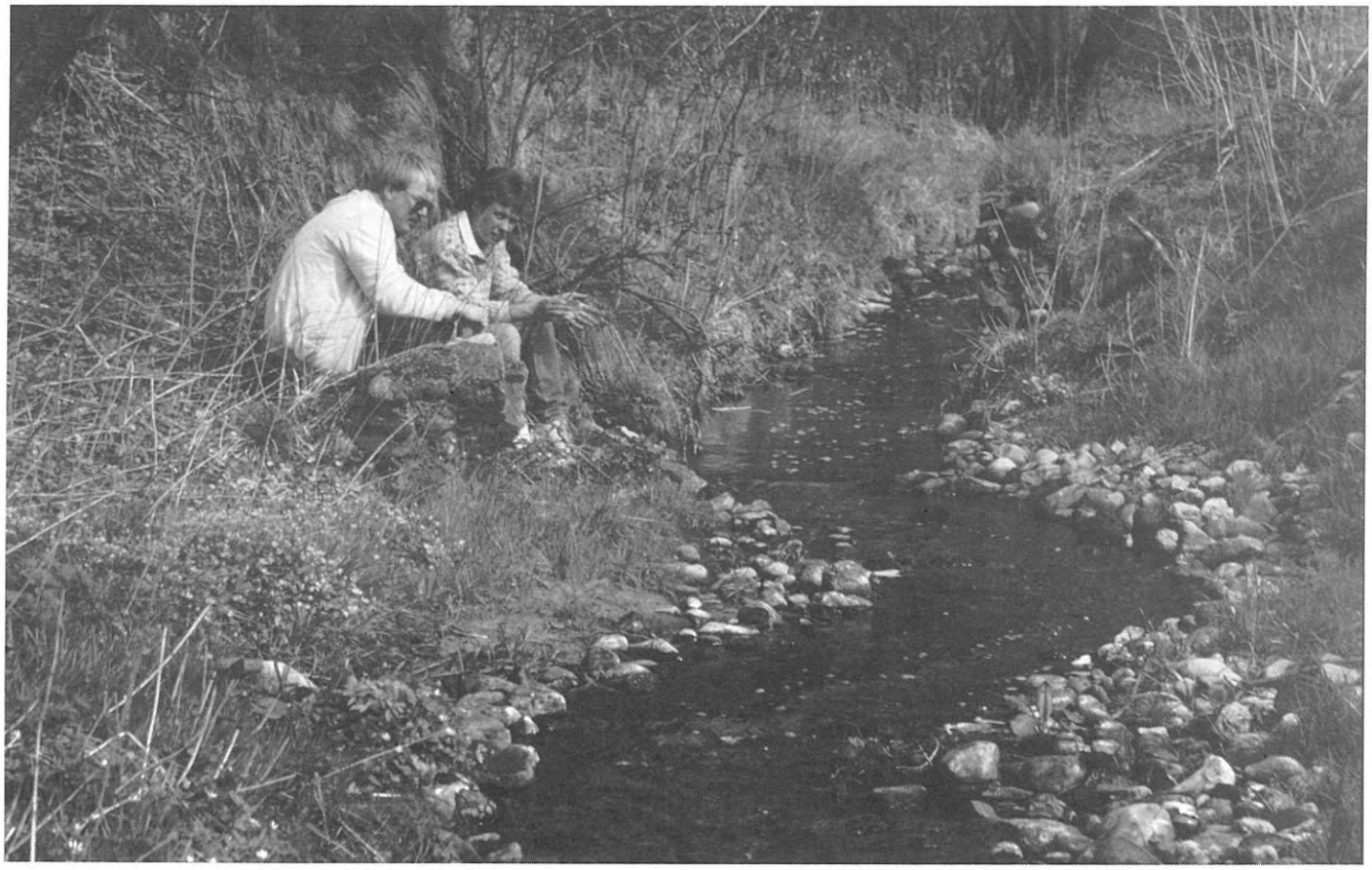

Plejeindsats	Resultat	Gange
Rapportering om plejebehov	Søen skal være en velfungerende selvstændig biotop, ændringer i vandstand, tilgroning og skygge vurderes i forhold til biotopens balance	Ekstra pleje

Søen har sin egen balance som kun styres af vandtilledningen, afløbsforholdene, lystilgangen m.v.

Vandløb

Vandløbet er en selvstændig biotop, hvor plejen skal sikre gennemstrømning og afbøde forureninger.

Ved et vandløb forstås her en selvstændig biotop med en egen balance, hvor plejen kun styres indirekte ved at regulere lystilgang og tilledninger. Vandløbsrestaureringer med ændring af vandløbets forløb, bunddybder, brinker etc. hører ikke hjemme under plejen.

Ud over at sikre gennemstrømningen, er plejen primært rettet mod at styre lystilgangen til vandløbet og at afbøde virkninger fra forureninger via grødeskæring og oprensning.

Plejeindsats	Resultat	Gange
Grødeskæring og oprensning	Den fastlagte vandafledning skal være i orden. Grødeskæring og oprensning skal ske med mindst mulig skade på de biologiske forhold	1x/år
Bredsikring	Kanter og bredder skal være sikkerhedsmæssigt i orden	2x/år
Træfældning	Træer må ikke ødelægge de biologiske forhold i vandløbet	1x/år

Opretninger af vandløbets forløb m.v. hører ikke hjemme under den normale pleje af vandløbet.

Belægninger og terrænmure

Ved belægninger forstås her alle konstruktioner, som stabiliserer overfladen og gør den så bæredygtig, fast og tør at den er velegnet til vedvarende og intensiv færdsel. Det gælder altså ikke alene de faste overflader af asfalt og stenbelægninger, men også overflader af løse materialer som grus og perlesten.

Gruppen »belægninger« kan som andre deles ind i komponenter, f.eks. asfaltbelægninger, grusbelægninger etc. Men det er der ikke så megen grund til at gøre, da belægninger til forskel fra planter er færdige og optimale fra starten af. Man skal dog se bort fra at f.eks. større fugetæthed og »patina« som f.eks. slid på brosten, kan gøre en belægning bedre gennem årene.

Udgangspunktet er derfor at *vedligeholde den valgte anlægsstandard,* uanset hvilken komponent, der er tale om. At vedligeholde anlægsstandarden kan dog ikke helt lade sig gøre i praksis, da der konstant sker en løbende nedbrydning, mens vedligeholdelsen af praktiske og økonomiske grunde ikke kan være løbende. Det medfører midlertidigt forfald indtil næste vedligeholdelse.

Men det kan også medføre mere permanent forfald, da vedligeholdelsen ikke i alle tilfælde kan bringe belægningen op til fuld anlægsstandard, navnlig ikke, hvis der går lang tid mellem at der vedligeholdes. Ukrudt kan f.eks. ødelægge en grusbelægning ligesom reparationer af asfalt kan give et »lappet« udseende.

To ting skal man derfor tage stilling til: Hvor store må det midlertidige forfald være? Og hvor store må det permanente forfald være, før man opretter belægningen?

Generelt må forringelserne ikke gå væsentligt ud over færdselens fart og komfort, kunne gøre belægningsmyndigheden skadesansvarlig eller medføre et udseende, som går ud over hvad man kan kalde »positiv patina« det pågældende sted. Disse krav varierer imidlertid fra sted til sted. Ikke hvad angår færdselens fart og komfort, men i hvert fald hvad angår ansvaret over for personskade og den »positive patina«. F.eks. er ansvaret tungere, hvis en person falder over en kant i haven end hvis det sker over den samme slags kant i naturen.

Plejen af belægninger afgøres derfor generelt af, om belægningen befinder sig. Vi taler om tre niveauer, A, B og C. Forskellene viser sig primært som forskellige plejeintervaller. Derimod er princippet for plejen den samme, selv om det ikke kan gennemføres overalt: anlægsstandarden skal nås.

Ofte kan man dog komme ud for, at belægninger anlægges med en højere standard til jævnhed m.v. end man egentlig ønsker som udgangspunkt for plejen. I så fald kan man blot definere anlægsstandarden om.

Selv om man stiller de samme overordnede mål til de forskellige slags belægninger, kan plejeindsatserne godt alligevel være forskellige. I hvert fald hvad angår belægninger med henholdsvis fast og løs overflade. Disse to komponenter skelnes der derfor imellem i skemaerne herunder.

Faste belægninger

Grusbelægninger

Terrænmure

Tre niveauer A, B og C.

Niveau A: Stor jævnhed, skarpe kanter, meget begrænset ukrudt. Typisk for havepræget.

Niveau B: Kanterne er nogenlunde skarpe, jævnheden rimelig tydeligt. Typisk i parkpræget.

Niveau C: Kanterne er uldne, jævnheden mådelig og ukrudtet tydeligt. Typisk for naturpræget.

Faste belægninger

Til de faste belægninger hører alle belægninger af betonsten, fliser, asfalt og træ.

Plejeindsats	Resultat	Gange Niveau A	Gange Niveau B	Gange Niveau C
Fejning	Grus, småsten og affald må ikke forekomme; fejning må ikke fjerne fugemateriale	1-12x/år	1-5x/år	1x/år
Ukrudtskontrol	Der må ikke findes generende ukrudt i fuger	5x/år	2x/år	1x/år
Fugefyldning	Fuger skal være fyldte og tætte	2x/år	1x/år	-
Algerensning	Alger må ikke udgøre en sikkerhedsrisiko	1x/år	-	-
Opretning	Anlægsstandarden skal være overholdt	Ekstra pleje	Ekstra pleje	Ekstra pleje

Plejen består bl.a. af fugefyldning, men hvor ofte det skal ske afhænger af niveauet.

Grusbelægninger

Plejen af grusbelægninger er især rettet mod udjævning og fjernelse af ukrudt.

Plejeindsats	Resultat	Gange Niveau A	Gange Niveau B	Gange Niveau C
Overslæbning	Huller, ujævnheder og sporkøring fjernes	5-20x/år	1-5x/år	1x/år
Ukrudtskontrol	Ukrudt må ikke forekomme/ødelægge belægninger	5x/år	2x/år	1x/år
Opretning	Anlægsstandarden skal være overholdt	Ekstra pleje	Ekstra pleje	Ekstra pleje

Foto: K. Ojgaard.

Kontrol med is og sne

Til pleje af belægninger hører også at rydde sne og bekæmpe glat føre. Man skal til de forskellige belægninger vælge mellem følgende niveauer:

Arbejdet gøres ikke nødvendigvis i hele belægningens udstrækning, men i en bredde som er nok til at trafikken kan foregå forsvarligt det pågældende sted. Glatførebekæmpelsens effektivitetet afhænger af metoden, som må vælges (saltning, grusning etc.)

Fire niveauer

Niveau A: Større snefald og glat føre, der generer trafikken det pågældende sted, ryddes/bekæmpes før morgentrafikkens start og siden løbende efter behov.
Niveau B: Større snefald og glat føre, der generer trafikken det pågældende sted, ryddes/bekæmpes efter et niveau A-belægninger er ordnet, og kun inden for normal arbejdstid.
Niveau C: Snefald og glat føre bekæmpes kun undtagelsesvis.
Niveau D: Ingen bestemmelse. stedet.

Terrænmure

Ved terrænmure forstås her tøropsatte mure, enten støttemure eller dobbeltmure med jordkerne.

En særlig type »lodrette« belægninger er støttemure eller dobbeltmure med en jordkerne. Støttemurene kan eventuelt have indbyggede trapper. I denne forbindelse medregnes dog kun tøropsatte mure, eventuelt med bagstøbninger.

Terrænmurene skal optage terrænspring på snæver plads, men har samtidig en vigtig æstetisk dimension knyttet til sig. Dobbeltmurene med jordkerne har primært en indhegnende funktion, men også med en vigtig æstetisk funktion knyttet til sig.

Som ved de vandrette belægninger skal anlægsstandarden vedligeholdes, og igen er accepten af det midlertidige og mere permanente forfald afhængig af stedet.

Murene kan evt. have indbygget terræntrapper. Foto: P. Frøling.

Plejeindsats	Resultat	Gange Niveau A	Gange Niveau B	Gange Niveau C
Justering af øverste skifte	Anlægsstandarden skal være overholdt	2x/år	1x/år	1x/år
Opretning	Anlægsstandardens krav til jævnhed, smig og fuger skal være overholdt	Ekstra pleje	Ekstra pleje	Ekstra pleje
Ukrudtskontrol	Uønskede planter i fuger og top fjernes	2x/år	1x/år	-

Udstyr

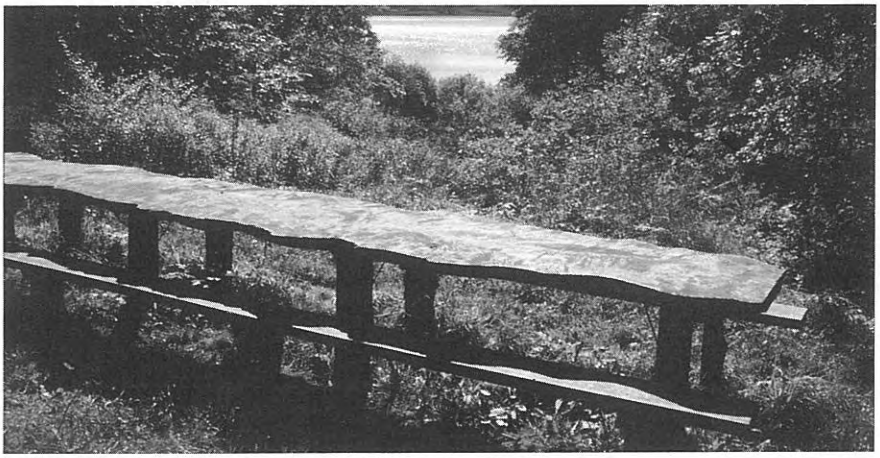
Tre niveauer: A, B og C

Niveau A: Fin finish, velfungerende. Typisk for havepræg.

Niveau B: Nogenlunde finish, velfungerende. Typisk for parkpræg.

Niveau C: Velfungerende. Typisk for naturpræg.

Ved udstyr forstås her al det løse eller nagelfaste udstyr, som planter og belægninger bliver suppleret med i et grønt område: Udemøbler, stakitter, lamper, bomme, skilte etc.

Alle disse ting kan opfattes som komponenter inden for gruppen »udstyr«. Men lige som med belægninger er der ikke så megen grund til at skelne mellem de forskellige komponenter. De er nemlig alle til forskel fra planter færdige og optimale fra starten af. Og alle skal de passes med det principielle mål at *vedligeholde anlægsstandarden*. Udstyret skal hele tiden virke og se ud, som da det var nyt.

At sikre dette kan dog ikke helt lade sig gøre i praksis. Der sker konstant et løbende forfald, mens vedligeholdelsen af praktiske og økonomiske grunde ikke kan være løbende. Det medfører midlertidigt forfald indtil næste vedligeholdelse. Men det kan også medføre mere permanent forfald i form af f.eks. rust og råd, da vedligeholdelsen ikke i alle tilfælde kan bringe udstyret op til fuld anlægsstandard. Det vil navnlig være tilfældet, når der går lang tid mellem at der vedligeholdes.

To ting skal man derfor tage stilling til: Hvor stort må det midlertidige forfald være? Og hvor stort må det permanente forfald være, før man hovedreparerer udstyret eller skifter det ud med noget nyt?

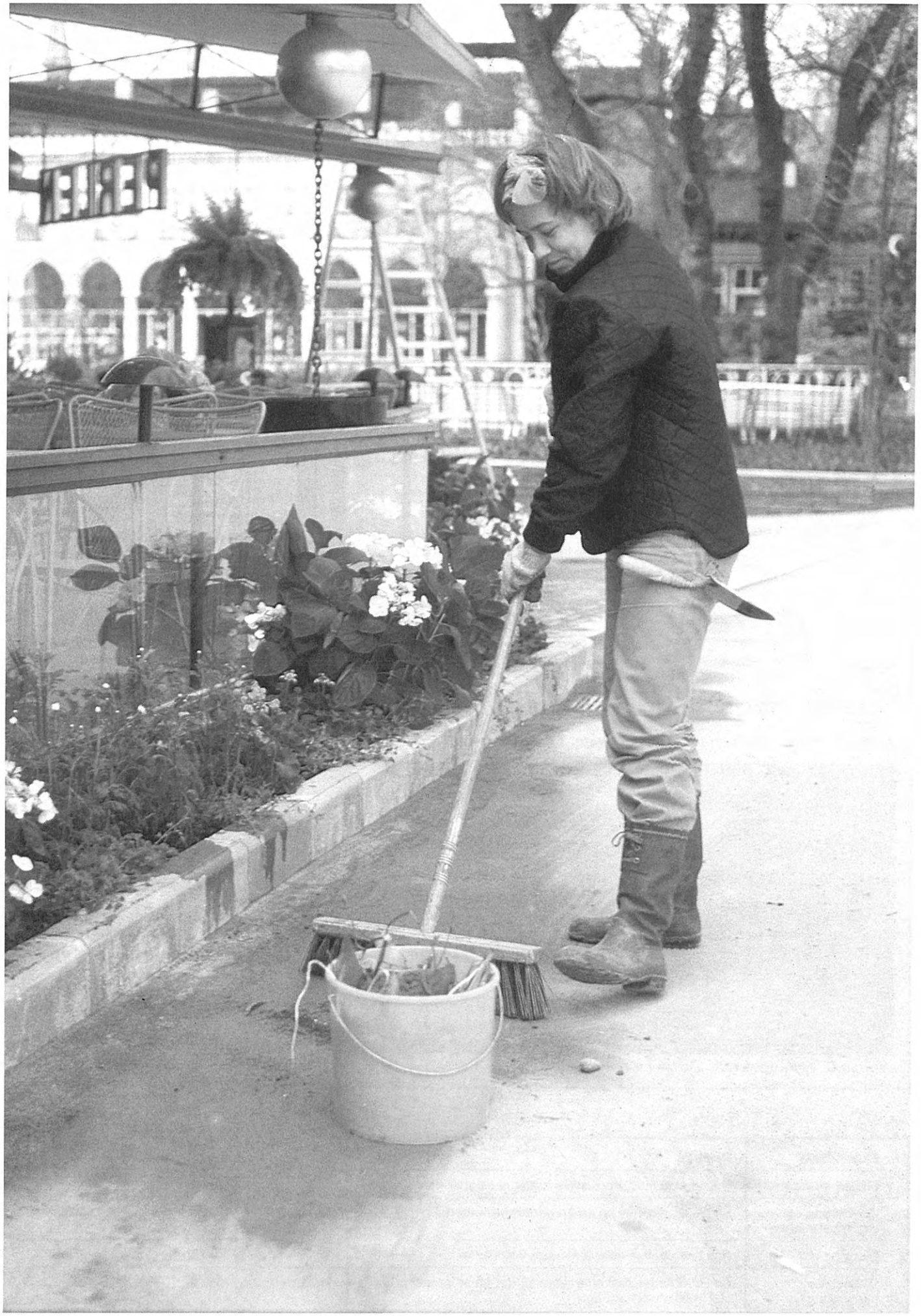
Generelt må forfaldet ikke gå væsentligt ud over udstyrets brugbarhed, kunne gøre den pågældende myndighed skadesansvarlig eller medføre et udseende, som går ud over hvad man kan kalde »positiv patina« det pågældende sted.

Disse krav varierer imidlertid fra sted til sted, ikke hvad angår brugbarheden, men hvad angår den »positive patina« og skadesansvarligheden. Den »positive patina« har f.eks. videre rammer i en skov end i en have. Og ansvaret for personskader hviler tungere, hvis uheldet sker et sted, hvor brugerne normalt forventer en høj standard.

Plejen af udstyret kan derfor deles op i 3 niveauer A, B og C. Hvilket det skal være, må man vælge i forbindelse med aftalen om plejen.

Forskellene i plejen viser sig primært som forskellige plejeintervaller. Men når man er i gang med plejen er princippet det samme, selv om det ikke kan gennemføres lige konsekvent overalt: Anlægsstandarden skal nås.

Plejeindsats	Resultat	Gange Niveau A	Gange Niveau B	Gange Niveau C
Sikkerhedskontrol	Udstyr skal altid være sikkerhedsmæssigt i orden	4x/år	2x/år	1x/år
Udskiftning og småreparationer	Sliddele udskiftes og småreparationer udføres	4x/år	2x/år	1x/år
Smøring	Alle bevægelige dele skal være velsmurte	4x/år	2x/år	1x/år
Overflade-behandling	Alle overflader skal altid være så tæt på anlægsstandarden som muligt	1x/år	1x/år	1x/år

Renhold

Renhold er ikke en gruppe som græs, belægninger etc., men en plejeaktivitet, som gælder for alle grupper. Den beskrives alligevel for sig selv fordi renhold uanset komponent har det samme mål, nemlig at der ikke er affald og snavs nogen af stederne og at belægningerne ikke skæmmes eller er farlige på grund af sten, grus, løv m.v. Endvidere er renhold et arbejde, som almindeligvis gøres samlet på tværs af grupperne.

Det fælles mål, nemlig at der ikke må være affald og snavs m.v. nogen steder, kan selvfølgelig ikke opfyldes helt i praksis. Affald og snavs kommer løbende til, og da renhold kun kan ske med visse mellemrum, vil der samle sig noget sammen i mellemtiden. Endvidere kan det være dyrt og tit også meningsløst at fjerne *alt* affald og snavs, f.eks. affald, som er småt, meget hurtigt omsætteligt eller usynligt eller næsten usynligt. F.eks. kapsler, cigaretskod og ispinde.

Man skal derfor sætte en øvre og en nedre grænse for hvad man accepterer af henslængt affald, snavset udstyr og løv, samt hvad belægninger angår: sand og grus. Ved den nedre grænse sættes renholdet i værk, og der renholdes så meget, at man når den øvre grænse. Man kan tage udgangspunkt i følgende niveauer:

Niveau A

Arealet skal til stadighed være præsentabelt, selv set på nært hold. Der renholdes, når affald, skidt og grus m.v. på belægninger præger arealet blot en lille smule. Ved renholdelsen fjernes derfor alt synligt affald, selv småt. Desuden fjernes alt usynligt affald, hvis dette senere kan blive synligt eller det udgør en sikkerhedsrisiko. Endvidere fejes belægninger for sand og grus m.v. og udstyr, specielt borde og bænke vaskes af.

Niveau A er typisk for havepræget. Selv småt affald må ikke forekomme.

Niveau B

Arealet skal til stadighed være præsentabelt set fra en vis distance. Grænsen til det snuskede må ikke overskrides. Ved renholdelsen fjernes alt synligt affald, dog ikke det hele små som f.eks. cigaretskod og ølkapsler. Tilsvarende usynligt affald fjernes, hvis det senere kan blive synligt eller udgør en sikkerhedsrisiko. Der må gerne være grus og løv på belægninger, hvis det blot ikke udgør en sikkerhedsrisiko. Udstyr skal være så rent, at det fungerer efter hensigten, hvilket bl.a. indebærer, at borde og bænke vaskes af før det er ulækkert eller sviner tøjet.

Niveau B er typisk for park- og naturpræget. Småt affald accepteres.

Niveau C

Arealet skal som regel være præsentabelt set fra en vis distance, men det accepteres at det midlertidigt overskrider grænsen til det snuskede, hvor affald og snavs virker dominerende.

Grænsen til det snuskede er ved at overskrides. Foto: T. Rosenquist.

Ressourcestyring og tilbudsgivning

Processen

Hele processen med at give et tilbud på at pleje og vedligeholde et grønt område kan deles ind i følgende faser:

1) Der indgås aftale om at der skal gives et tilbud. Salgsarbejde m.v. i denne fase berøres ikke nærmere.

2) Det pågældende areal gennemgås på stedet sammen med kunden eller sammen med en repræsentant for kunden. Følgende ting skal fastlægges og noteres ned på standardskemaet:

a) Arealet *afgrænses* og tegnes ind på en kortskitse.
b) De *generelle mål* indkredses i forhold til den eksisterende tilstand.
c) *Komponenterne defineres* og mærkes af på kortskitsen.
d) Hvad angår belægninger og udstyr anføres *vedligeholdelsesniveau.*
e) Ud fra det generelle mål og fastlæggelsen af komponenter fastlægges det, hvor meget *opretning,* der er brug for.
f) Ud fra det generelle mål og fastlæggelsen af komponenter besluttes det, hvilke *forandringer,* altså komponentskift, der skal ske løbende som et led i plejen.
g) Det besluttes, hvad der prismæssigt set skal høre ind under *normal pleje,* altså til fast pris.
h) Det besluttes, hvad der prismæssigt set skal høre ind under *ekstra pleje* og evt. hvilket rådighedsbeløb og rapporteringsbetingelser der er tale om.
i) Hvis der er særlige krav til plejemetoderne og pleje tidspunkterne, besluttes det hvilke.

Hvis der er tale om *udbud,* skal der på forhånd være gjort rede for alle disse ting i udbudsmaterialet.

3) Der udregnes et tilbud.

4) Juraen, aftaleperioden og betalingsbetingelserne fastlægges, og kontrakten underskrives, hvis der er accept.

5) Personale instrueres.

6) Der følges op.
a) Fornyelse af aftalen.
b) Årlig gennemgang af arealet.

Kommentarer

Det generelle mål

Baggrunden for kontrakten mellem anlægsgartneren og kunden kan være meget forskellig. Når man skal lave en kontrakt er det dog almindeligvis godt at starte med at snakke om hvorvidt kunden er tilfreds med de eksisterende forhold eller ønsker ændringer.

Et billede på dette kan man få ved at udfylde skemaet i herunder eller benytte tilsvarende system. Her får man en fornemmelse af de eventuelle genopretninger, som kan være nødvendige.

Man kan gå videre og prøve at definere hvilket overordnet præg som skal være styrende for plejen af det pågældende areal. Vi taler normalt om tre forskellige præg: Havepræg, parkpræg og naturpræg. Disse præg fremgår af billederne på næste side.

Plejevurdering

LDA

navn: ABC - udstyr

adresse: Fjordvej 16

tlf.: 1234 5678

gruppe		lokalitet omr.indd	den nuværende pleje OK	der bør stilles større krav	der kan stilles mindre krav
græs	1	foran	⊗	o	o
	2	bagved	o	o	⊗
træer	1	P-plads	o	⊗	o
	2	i græs	⊗	o	o
buske	1	omkr. bygn.	o	⊗	o
	2		o	o	o
hække	1		⊗	o	o
	2		o	o	o
~~blomster~~	1		o	o	o
	2		o	o	o
vand	1	bassin ved	⊗	o	o
	2	kantine	o	o	o
belægninger	1	indgang	o	⊗	o
	2	servicevej	⊗	o	o
udstyr	1	bænke/kantine	o	⊗	o
	2	rest	⊗	o	o
renhold	1	indgang	o	⊗	o
	2	rest	o	o	⊗

Et skema som dette kan bruges, når man skal starte med at lave en plejeaftale. Er kunden tilfreds med de eksisterende forhold?

Tre overordnede præg

I de føste faser i en plejeaftales tilblivelse kan man prøve at lægge sig fast på et overordnet præg, som skal styre plejen.

Havepræg

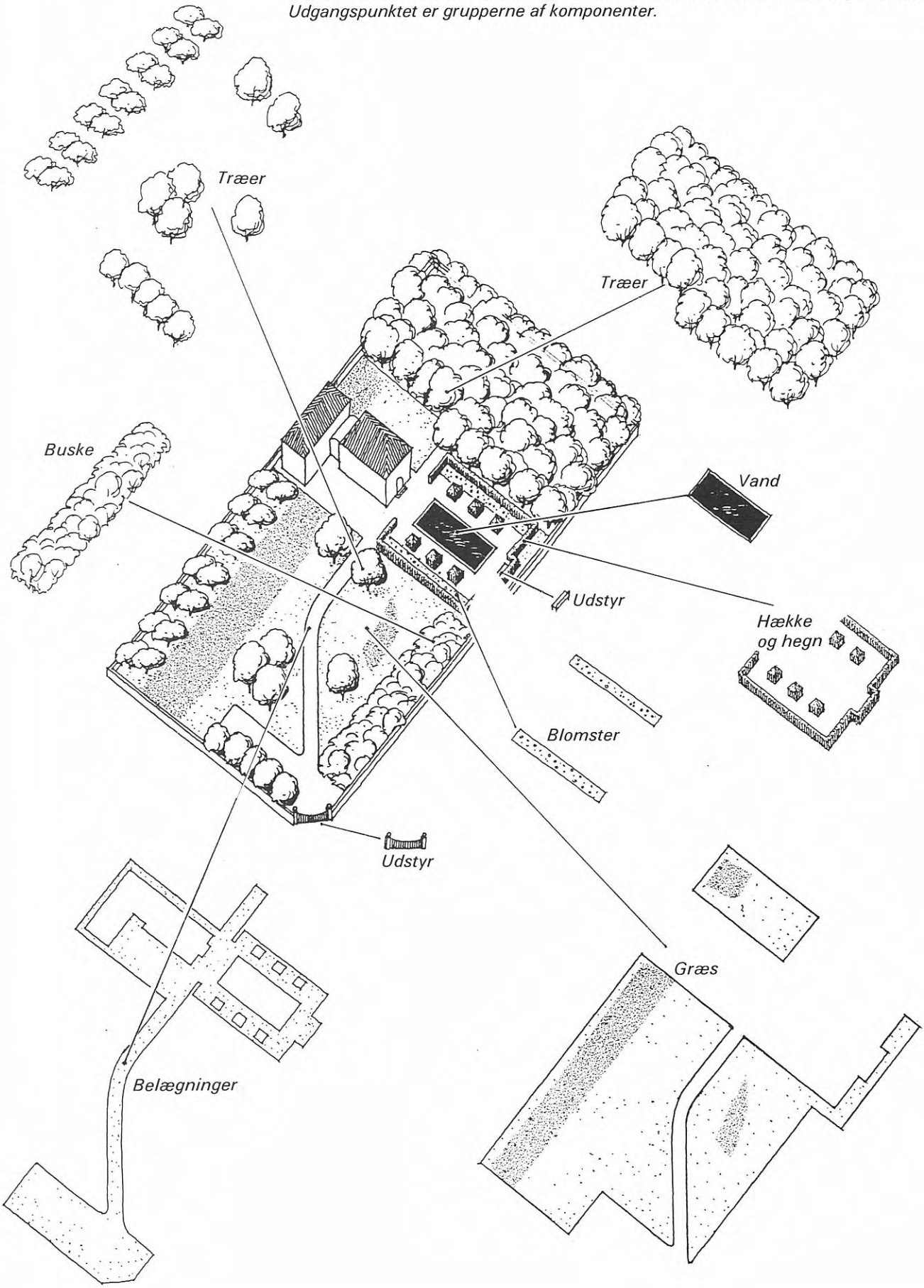
Parkpræg

Naturpræg

Grupper af komponenter

Når aftalen skal laves, skal man bestemme hvilke komponenter, der er på arealet. Udgangspunktet er grupperne af komponenter.

Komponenterne

I første omgang gælder det om at fastlægge hvilke grupper af komponenter der findes på arealet. Der kan være tale om græs, træer, buske, hække, blomster, vand, belægninger og udstyr. Se tegningen her til venstre.

Herefter kan man begynde at sammensætte de egentlige komponenter i de forskellige grupper, således at græs ikke længere bare er græs, men f.eks. deles op i en græsflade og en anden form for græs, f.eks. fælledgræs. Således får man nu nogle meget veldefinerede arealer, som man kan prissætte ud fra.

Det er her vigtigt at bemærke, at de komponenter, som er beskrevet i denne vejledning, er udgangspunkter. Der findes varianter i massevis. De fleste er dog sjældne.

Et registreringsskema ses herunder. Her er mulighed for at få mængdesat de pågældende arealer og eventuelt komme med bemærkninger, der vil være afgørende for den pågældende enhedspris.

Forandringer og opretning

Indenfor pleje af grønne områder vil det ofte i plejeaftalens start være nødvendigt at foretage forskellige justeringer med henblik på at komme igang med en egentlig pleje. Man skelner her mellem forandringer, hvor man ændrer ting fra en komponent til en anden og opretning, hvor man så at sige støver komponenten af og opretter den til en ønsket standard.

Når der skal skelnes mellem disse ting er det for at kunne fastsætte den senere pleje. Ved en opretning skal plejen selvfølgelig fortsætte på et højere niveau end før opretningen, medens der ved forandringen må tages stilling til hvorledes plejen skal være efter forandringen. På figurerne nederst til højre ses et eksempel på forandring og et eksempel på opretning.

FAGLIGT GRUNDLAG

Kunde: ABC-produktion A/S	Sagsnr.: 30-014	Løbenr.: 014	Dato: 18/13-89
Sted: Bykøbing industriparken	Henv. til kort: ½ planer.	Areal: 3200 m²	Anlægsår: 1986

Evt. generelt præg: ☐ Have ☒ Park ☐ Natur

Løbe-nr.	Komponent jvf. kort	Mellemform variant niveau	Stk. areal længde	Ekstra pleje	Genopretning	Forandring	Kommentar til brug vækst, metode, jordbund, klima
1)	Planeflade	gerne lidt langt	ca 1700 m²				Langs indkørsel en del træer og lamper i græs.
2)	Buskads	Troldhassel behandles individuelt	ca. 1100 m²		X		Aldrig eftersplantet højt, tæt ukrudt.
3)	Rosenbed		50 m²			X	Groet helt til
4)	Faste belægninger.	niveau A	450 m²	X	X		Nordside bruges ikke
5)	Fritstående træer.			X			Opbindings-pæle kanfjernes.

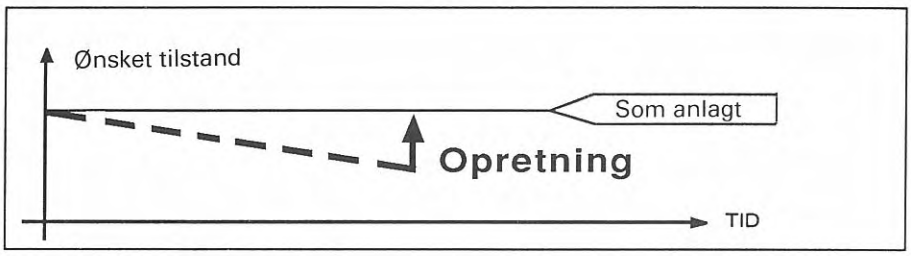
Specificering:

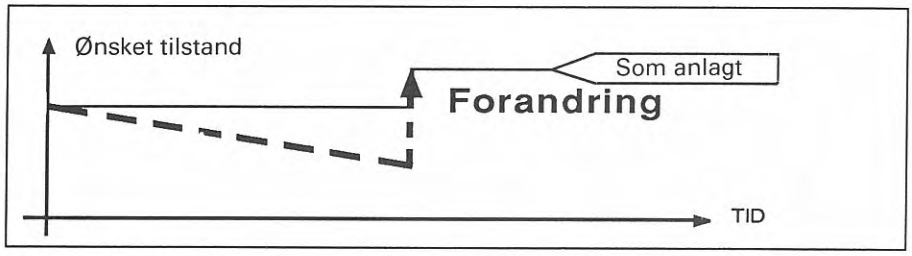
Ekstra pleje	Genopretning	Forandring
4) Nordsidefliser renses for alger	2) Det høje ukrudt fjernes og der eftersplantes	3) Rosenbed gøres mindre til ca. 15 m² resten sås til med græs.
5) Opb. pæle fjernes 1 m² græstørv pr. træ fjernes	4) Små lunker ved indgang laves	

På registreringsskemaet nedskrives komponenterne, mængderne og andre oplysninger om plejen.

Her er opretning nødvendig!

Plejeindsats	Resultat	Gange
Klipning	Purret skal stadig være tæt og grøn lige efter klipning; årsskudene må ikke slære purrets linier; purrets form må ikke afvige med mere end ± 3 cm i top og sider	1-3x/år
Opsamling af afklip	Afklip fjernes fra hækkens top og sider og opsamles langs kanter	1-3x/år
Ukrudtskontrol	Ukrudt må ikke genere planternes vækst og skæmme purrets udseende	3x/år
Sygdomme og skadedyr	Sygdomme og skadedyr der truer purrets funktion bekæmpes	1x/år
Vanding	Vand må ikke være en manglende faktor i etableringsfasen	4x/år
Gødskning	Hækplanterne skal være en god og sund vækst	1x/år
Rapportering om efterplantning	Der må ikke forekomme huller i hækken	Ekstra pleje

Et skema over mulige plejeindsatser. Da alt arbejde skal gøres efter behov kan det kun være retningsgivende.

Juridisk grundlag

§ 1 Aftalen
Disse bestemmelser bruges på aftaler, som vedrører pleje af grønne områder. Aftalen omfatter:

§ 2 Prisen
Den aftalte pris er baseret på:

a) En nøje registrering af det foreliggende areal, som aftalen vedrører. Registreringen udføres af anlægsgartneren sammen med kunden, og skal godkendes af kunden.
b) En fælles besigtigelse af arealet med henblik på bestemmelse af arealets udvikling.
c) At arbejdet kan udføres indenfor normal arbejdstid, men mindre der er anført andet i aftalen.
d) At vejret gør det muligt at udføre arbejdet.
e) At forudsætningerne for plejens omfang ikke i væsentligt omfang ændrer sig, med mindre anlægsgartneren kunne eller burde have kunnet forudse dem.

I aftalen skelnes mellem normal pleje, ekstra pleje, opretning og forandring. Den normale pleje betales med et fast beløb, ekstraplejen med et variabelt, som aftales fra gang til gang efter rapportering. Ekstraplejen kan også lægges indenfor rammerne af et rådighedsbeløb. Kunden og anlægsgartneren bestemmer i fællesskab, hvilke plejeaktiviteter, der hører hjemme hvor. Opretning og forandring betales med et fast engangsbeløb.

Hvis plejeaftalen forlænges ud over den aftalte periode, og der ikke træffes nærmere aftale om prisen, bliver prisen justeret efter entrepriseregureringsindekset for anlægsarbejder, jordarbejde.

§ 3 Anlægsgartnerens pligter
Arbejdet skal ske ifølge registreringen og bemærkningerne hertil.

Opdager anlægsgartneren, at anlægget er beskadiget på grund af tredjemands handling eller undladelse, skal han underrette kunden uden ugrundet ophold. Anlægsgartneren skal også medvirke til foranstaltninger, der kan sikre kundens erstatningskrav.

§ 4 Kundens pligter
Kunden er ansvarlig for, at anlægget er ryddeligt og tilgængeligt, så anlægsgartneren kan gøre det, der er aftalt, uden at skulle rydde op først.

Kunden skal oplyse anlægsgartneren om, hvordan anlægget før har været passet, herunder brug af kemikalier. Kunden skal endvidere oplyse, om der er skjulte anlægsdetaljer, som kan have betydning for plejens omfang og om hvordan anlægget bruges.

§ 5 Anlægsgartnerens ansvar
Anlægsgartneren er ansvarlig for fejl og mangler ved det udførte arbejde, som kan tilskrives ham. Anlægsgartneren er ikke ansvarlig for fejl og mangler på grund af:
a) Forkert udført anlæg, når arbejdet er udført af tredjemand.
b) Mangelfulde eller forkerte oplysninger om anlæggets brug og tidligere pasning, herunder brug af kemikalier, salt m.v. og evt. forureninger i jorden.

§ 6 Gennemgangen af aftalen
En af parterne skal indkalde den anden part til en fælles besigtigelse af anlægget en gang årligt så længe aftalen forløber. Besigtigelsens hensigt er at aftale justeringer i arealets udvikling.

§ 7 Betaling
Betaling sker efter anlægsgartnerens almindelige betingelser, som fremgår af kontrakten.

§ 8 Kontraktperiode
Aftalen udløber som beskrevet i kontrakten, hvorefter den kan genforhandles.

§ 9 Reklamation
Fejl og mangler, som konstateres i kontraktperioden, skal fremsættes skriftligt til anlægsgartneren uden ugrundet ophold. Hvis anlægsgartneren er ansvarlig for de pågældende fejl og mangler, skal denne hurtigst muligt, og inden 14 arbejdsdage, afhjælpe fejlene og manglerne. Gør han det ikke, kan kunden opsige aftalen med øjeblikkelig virkning.

Anden form for reklamation kan fremsættes senest 8 dage efter aftalens udløb, med mindre de pågældende fejl og mangler først kan konstateres efter kontraktens udløb. Reklamation skal fremsættes uden ugrundet ophold efter at fejlene og manglerne er konstateret eller burde være konstateret.

Opstår der uenighed om fejl og mangler, kan sagen indbringes for Landsforeningen Danske Anlægsgartnermestres Ankenævn, for så vidt anlægsgartnerfirmaet er medlem af foreningen. Vedtægter kan fås på tlf. 31 74 94 00. Sagen kan dog kun indbringes, hvis den ligger inden for de rammer, som Ankenævnet behandler. Ellers hører sagen hjemme under domstolene.

§ 10 Forældelse
Erstatningskrav mod anlægsgartneren kan ikke rejses, hvis der er gået over et år efter, at fejlen og manglen er konstateret, eller burde være konstateret. Dette gælder dog ikke, hvis sagen i mellemtiden er indgået til Ankenævnet eller domstolene.

Kommentarer

I juni tager P. grøn kontakt. vedr. justeringer.

Til plejeaftalen hører ud over det faglige grundlag også et juridisk, som må tilpasses hver enkelt aftale.

Prissætning

Brugen af en samlet overslagssum og enhedspriser er vidt forskellige i anlægsgartnerfirmaerne. Brugen af enhedspriser fordrer en vis registrering af arbejdet, men kan på den anden side bruges som et vigtigt styringsparameter senere både overfor virksomheden og overfor personalet.

Et veludbygget system af enhedspriser vil også sætte anlægsgartnervirksomheden i stand til på meget kort tid at kunne udføre prisoverslag på plejeopgaver.

Øverst til venstre ses et skema fra plejeredegørelsen, hvor plejeindsatserne er fremhævet med en typisk gennemsnitlig hyppighed for den pågældende komponent. Som hovedregel vil disse plejeindsatser meget sjældent passe til det konkrete areal. Alt arbejde skal jo i princippet gøres efter behov.

Indsatserne kan højst være en rettesnor for hvilke ting der skal tages stilling til under udregning af enhedsprisen.

Usikkerhedsfaktorer

Anlægsgartnerfirmaer har ofte vanskeligt ved at styre forskellige faktorer i tilbudsgivningen, idet bl.a. vejrliget spiller en stor rolle. Dette gælder ikke mindst for plejeopgaver.

Af skemaet øverst til højre fremgår det, hvordan vejret i en 30 årig periode gennemsnitligt ser ud. Her kan man få en fornemmelse af, hvordan vejrliget vil spille ind. Samtidig med gennemsnittet er det vigtigt at kende den konkrete spredning fra år til år. Man kan f.eks. sagtens have sommertørke, selvom gennemsnittet over 30 år viser et nedbørsoverskud i samme periode. Af skemaet kan man også se, hvor stor spredningen på de enkelte år har været. Det er de spillerum vi har.

Men man kan alligevel på baggrund af dette skema have en form for standardiseret usikkerhedsberegning på forskellige faktorer. Dette gælder selvfølgelig de direkte aflæselige forhold som is og sne, men også forhold som ukrudtsbekæmpelse, græsslåning uden græsklumper o.s.v. vil kunne trækkes ud af statistiske oplysninger om vejrliget.

Spidsbelastninger

De forskellige komponenter har alle nogle typiske plejeindsatser med en typisk gennemsnitlig årlig plejehyppighed. Sammenholder man nu plejen for alle komponenterne, får man til sidst en beskrivelse af, hvornår man vil få spidsbelastningerne.

Dette fremgår af figuren i midten til højre, hvor man ser de kraftige spidsbelastninger i sommerferien, hvor man endda har mange folk på ferie. Ydermere kan flere forskellige pladser også give pukler på andre måder, hvis man ikke i aftalerne er opmærksom på at udnytte hele sæsonen til plejeopgaverne.

	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Ialt
Antal døgn med frost. Normalt.	21	19	19	6	1	0	0	0	0,1	2,0	6,1	14	88
Antal døgn med frost. 1988.	4,4	10,6	17,0	9,2	0,3	0	0	0	0	3,3	12,3	9,1	66,1
Antal døgn med sne. Normalt.	7,1	6,3	4,7	1,3	0,2	0	0	0	0	0,2	1,0	4,2	25
Antal døgn med sne. 1988.	2,7	9,1	10,2	1,5	0,0	0	0	0	0	0,7	2,1	2,3	28,6
Antal døgn med snedække kl. 7-8. Normalt	0,8	2,6	6,7	0,3	0	0	0	0	0	0	1,9	1,0	13,3
Antal døgn med nedbør, min. 0,1 mm. Normalt	19	20	19	7	8	10	18	15	15	13	13	16	174
Antal døgn med nedbør, min. 3 mm. Normalt (Jvf. Plant og Plej)	8	5	5	5	5	7	8	8	8	8	8	7	82
Antal døgn med nedbør, min. 10 mm. Normalt.	1,1	0,6	0,8	0,6	0,9	1,1	2,1	2,6	1,9	1,6	1,6	1,1	16
Samlet nedbør. Normalt.	55	39	34	39	38	48	74	81	72	70	60	55	664
Teoretisk samlet fordampning fra jord og planter (Jvf. Plant og Plej)	1,5	4,2	15,5	42,0	82,6	84,0	99,2	77,5	51,0	31,0	15,0	3,1	505
Overskud eller underskud af nedbør	+53,5	+35,8	+18,5	-3	-44,0	-36,0	-25,2	3,5	21,0	39,0	45,0	52,9	159

Sådan er vejret normalt. Det normale er her gennemsnittet af de sidste 30 år. Endvidere er der anført nogle tal fra 1988. Spredningen fra gennemsnittet til de enkelte år er vigtig at kende.
Kilder: Meteorologisk Institut & Plant og Plej.

Geografisk spredning
Den geografiske placering af arbejdsopgaverne er også en vigtig faktor at have med i sin beregning af enhedsprisen. Det er bl.a. vigtigt at spildtid med kørsel med af- og pålæsning også medregnes i de enkelte priser eller der på anden måde tages højde for det.

Det betyder på den anden side også, at man kan konkurrere på prisen ved at samle sine arbejdspladser inden for et begrænset område.

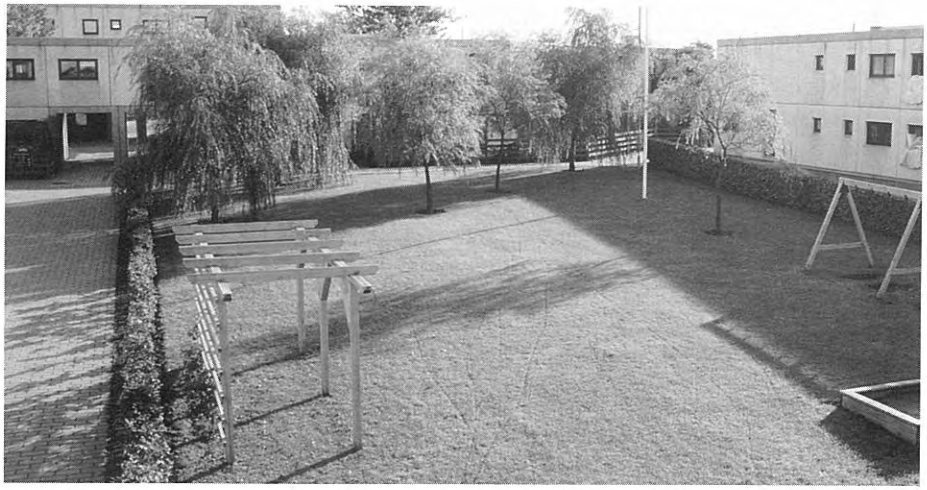
Andre faktorer
I registreringen er det vigtigt, at man meget nøje vurderer forskellige usikkerhedsfaktorer der kan påvirke arbejdet på det pågældende sted. Forhindringer i form af fodhegn, udendørs møbler, flagstænger, skråninger, slid o.s.v. vil allesammen være usikkerhedsfaktorer der kan betyde, at man må foretage beregningen på en anden måde, idet vi for alle komponenter jo definerer plejeopgaven som et bestemt resultat, som skal opnås.

Udover disse faktorer er der maskinkapaciteten som har en teoretisk effektiv periode, som man også skal kunne overholde når der er spidsbelastning. Der kan udover dette stadig på trods af de beskrevne plejeindsatser være andre ydelser der ikke fremgår af beskrivelsen som også må regnes med.

Prisafgivning
Ved prisafgivningen er det vigtigt at kende niveauet for de pågældende plejeopgaver, og meget ofte vil man kunne regne baglæns fra det aftalte beløb. Men det er vigtigt, at man i plejeopgaven har nogle plejeindsatser der blot eventuelt skal udføres, og man derfor har et rådighedsbeløb, som man i samarbejde med kunden kan disponere over på et givet tidspunkt indenfor plejeperioden.

Gruppe/måned	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	Sum
Græs	0	0	5	10	15	20	20	20	15	10	10	10	135
Træer	20	20	0	0	0	0	0	0	0	10	0	0	50
Buske	20	5	5	5	5	5	10	10	5	5	5	5	85
Hække og hegn	0	0	0	0	0	20	10	0	5	0	0	0	35
Blomster	0	0	15	0	5	10	15	20	15	10	5	0	95
Vand	10	0	0	5	0	0	5	0	0	5	0	0	25
Belægninger	5	5	5	20	5	5	5	5	5	5	5	5	75
Udstyr	0	0	10	5	5	10	5	5	10	5	5	5	55
Sum	55	30	40	45	35	65	65	55	55	50	30	25	555

De forskellige komponenter har alle nogle perioder, hvor plejen er særlig tidskrævende. Disse spidsbelastninger falder ofte i sommerferien, hvor man har folk på ferie.

Forhindringer, f.eks. i græsset, gør plejen dyrere.

Billigere pleje kan bl.a. opnås ved at lave forandringer. F.eks. ved at fjerne dette busket.

Personaleinformation er en vigtig del af plejen, bl.a. for at medarbejderne kan opfange afledte opgaver og give dem videre til kontoret.

V&S BYGGEDATA

Hovedgruppe:

(123) BYGNINGSRENGØRING, INDVENDIG

Prisniveau: Januar 1989

Side: **285**

Pris nr.	Betegnelse	Enhed	Ringe	Middel	God
(123)10.05	**Hårde gulve at vaske.** Pris pr. m² pr. år.				
	Tilgængelighed		Ringe	Middel	God
	Trægulve, lakerede	m²	70.55	67.20	63.85
	Trægulve, ubehandlede	m²	92.90	88.50	84.05
	Marmorsplit o.l.	m²	57.10	54.90	52.70
	Naturstensgulve	m²	62.90	59.35	55.80
(123)10.10	**Gulve at støvsuge.** Pris pr. m² pr. år.				
	Tilgængelighed		Ringe	Middel	God
	Tæpper				
	Lav standard	m²	88.20	84.00	79.80
	Middel standard	m²	96.45	91.85	87.25
	Høj standard	m²	104	99.70	95.70
	Hårde gulve				
	Lav standard	m²	35.95	33.60	32.60
	Middel standard	m²	40.35	38.10	35.80
	Høj standard	m²	44.70	42.55	40.45
(123)10.15	**Gulvvask at udføre med selvkørende maskine.** Pris pr. m² for 200 gange gulvvask pr. år.				
	Tilgængelighed		Ringe	Middel	God
	Gulve indtil 200 m²	m²	25.85	23.50	21.15
	Gulve indtil 500 m²	m²	22.40	20.15	17.95
	Gulve over 500m²	m²	15.70	14.55	13.40
(123)10.20	**Trapper at vaske.** Incl. fejning. Pris pr. lbm pr. år for 2 gange vask pr. måned.				
	Mængde	lbm	25	50	100
	Glatte velholdte trapper				
	God tilgængelighed	lbm	76.40	69.45	62.50
	Gamle ikke velholdte trapper				
	Ringe tilgængelighed	lbm	86.25	78.40	70.55
(123)10.25	**Skorstensfejning at udføre.**				
	Mængde	stk	2	5	10
	Pris pr. gang	stk	136	120	109

© Copyright 1989 by V&S BYGGEDATA A/S

Rengøringssektoren opererer meget med service og enhedsprisoser. Vi kan snart på samme måde have vejledende priser.

Prisreguleringer kan også foretages, men det er vigtigt, at man er loyal overfor de pågældende komponenter på opgaven og ikke starter et forfald ved at gå ned i pris. Det vil i den sammenhæng medføre, at man på et senere tidspunkt må foretage en opretning. Vil man lave besparelser må man i stedet anbefale forandringer, med det mål, at plejen på langt sigt bliver billigere.

Eventuelt kan specielle plejeindsatser trækkes ud af det konkrete tilbud og udføres på regning eller overføres fra et eventuelt rådighedsbeløb.

Man kan også forestille sig omvendt, at afsatte beløb til de forskellige plejeopgaver går ind i rådighedsbeløbet, hvis de ikke er aktuelle og kommer til udførelse. Herved bliver der plads til andre og mere aktuelle plejeopgaver.

Konkurrence på pris

Nogle gange vil plejeopgaver også kunne tænkes udbudt som licitationsagtige udbud, hvor man skal konkurrere på lige fod med pris. I sådanne tilfælde er det vigtigt, at de pågældende arealer er velafgrænsede, og at de alle har fået tilknyttet en komponent med en helt fast plejeindsats og hyppighed på sig, således at man konkurrerer på lige vilkår.

Priser på service

Med dette projekt er Landsforeningen Danske Anlægsgartnermestre gået aktivt ind i serviceopgaver i forbindelse med anlægsgartneri, men service er ikke noget nyt set i sammenhæng med andre sektorer. F.eks. har rengøringssektoren gennem mange år arbejdet meget med service.

Til venstre kan man se en side fra V & S Byggedata om rengøring og vedligeholdelse. Herfra er vejen ikke lang til det grønne område, og vi kan indenfor ganske få år have nogle vejledende priser på samme måde.

Gennem en trecifret kode har man i rengøringsbranchen lavet en meget enkel beskrivelse af hvilke opgaver der er for rengøringen de pågældende steder.

Personaleinstruks

Plejeaftalerne er vigtige for medarbejderne, som skal udføre dem i praksis. Derfor må personaleinformation også indgå som en væsentlig del af plejen, ikke bare for at få informeret om aftaler indgået med kunden, men også for at medarbejderne kan opfange afledte opgaver og rapportere dem videre til kontoret.

Forfaldet her krævet snarlig opretning. Årsagen er her nok uklog projektering. Foto: T. Rosenquist.

Anlægsgartnerfirma: P. Grøn — Sagsnr.: 30-014 — Telefon: 1234 5678
Navn: Pilevænget 14, Nørreby
Adresse: Morten Damgård — Biltlf. 9876 5432
Daglig ansvarlig for opgaven — Træffes

Kunde: ABC-Produktion A/S — Kontor: have — Telefon: 1122 3344
Navn: Industriparken 6 Bykøbing
Adresse: Værkfører Per Ove — 7³⁰-8¹⁵ 11³⁰-12¹⁵
Evt. kontaktperson — Træffes

Plejeopgave: Pleje af de udendørs arealer på adressen Industriparken 6

Pris

Normal pleje	28 000
Opretning	12 000
Forandring	5 000
+ moms	9 900
	54 900
Ekstra pleje (rådighedsbeløb)	8 000
+ moms	

Kommentar: Ekstra pleje sættes ned næste år

Periode: fra. 1/1 1990

Genforhandling: hvert år primo december.

Betalingsbetingelser: Normal pleje 25% udbetales den. 30.3 30.6 30.9 30.12

Fagligt grundlag — Jvf. vedlagte registreringsskemaer og kortskitse

Juridisk grundlag — Jvf. omstående side

Dato: 22. november 1989

Anlægsgartnervirksomheden — Navn og underskrift: P. Grøn.

Kunden — Navn og underskrift: Per Ove

Og sådan kan det ende: plejeaftalen er underskrevet!

Plejeaftale

Anlægsgartnerfirma

Sagsnr.

Navn

Telefon

Adresse

Daglig ansvarlig for opgaven

Træffes

Kunde

Kontonr.

Navn

Telefon

Adresse

Evt. kontaktperson

Træffes

Plejeopgave

Pris

Normal pleje

Opretning

Forandring

\+ moms

Ekstra pleje
(rådighedsbeløb)

\+ moms

Kommentar

Periode

Genforhandling

Betalingsbetingelser

Fagligt grundlag

Jvf. vedlagte registreringsskemaer og kortskitse

Juridisk grundlag

Jvf. omstående side

Dato:

Anlægsgartnervirksomheden

Kunden

Navn og underskrift

Navn og underskrift

Fagligt grundlag

Kunde	Sagsnr.	Løbenr.	Dato
Sted	Henv. til kort	Areal	Anlægsår

Evt. generelt præg ☐ Have ☐ Park ☐ Natur

Løbe-nr.	Komponent jvf. kort	Mellemform variant niveau	Stk. areal længde	Ek-stra pleje	Gen-opret-ning	For-an-dring	Kommentar til brug vækst, metode, jordbund, klima

Specificering:		
Ekstra pleje	Genopretning	Forandring

Juridisk grundlag

§ 1 Aftalen
Disse bestemmelser bruges på aftaler, som vedrører pleje af grønne områder. Aftalen omfatter:

§ 2 Prisen
Den aftalte pris er baseret på:

a) En nøje registrering af det foreliggende areal, som aftalen vedrører. Registreringen udføres af anlægsgartneren sammen med kunden, og skal godkendes af kunden.
b) En fælles besigtigelse af arealet med henblik på bestemmelse af arealets udvikling.
c) At arbejdet kan udføres indenfor normal arbejdstid, men mindre der er anført andet i aftalen.
d) At vejret gør det muligt at udføre arbejdet.
e) At forudsætningerne for plejens omfang ikke i væsentligt omfang ændrer sig, med mindre anlægsgartneren kunne eller burde have kunnet forudse dem.

I aftalen skelnes mellem normal pleje, ekstra pleje, opretning og forandring. Den normale pleje betales med et fast beløb, ekstraplejen med et variabelt, som aftales fra gang til gang efter rapportering. Ekstraplejen kan også lægges indenfor rammerne af et rådighedsbeløb. Kunden og anlægsgartneren bestemmer i fællesskab, hvilke plejeaktiviteter, der hører hjemme hvor. Opretning og forandring betales med et fast engangsbeløb.

Hvis plejeaftalen forlænges ud over den aftalte periode, og der ikke træffes nærmere aftale om prisen, bliver prisen justeret efter entreprisereguleringsindekset for anlægsarbejder, jordarbejde.

§ 3 Anlægsgartnerens pligter
Arbejdet skal ske ifølge registreringen og bemærkningerne hertil.

Opdager anlægsgartneren, at anlægget er beskadiget på grund af tredjemands handling eller undladelse, skal han underrette kunden uden ugrundet ophold. Anlægsgartneren skal også medvirke til foranstaltninger, der kan sikre kundens erstatningskrav.

§ 4 Kundens pligter
Kunden er ansvarlig for, at anlægget er ryddeligt og tilgængeligt, så anlægsgartneren kan gøre det, der er aftalt, uden at skulle rydde op først.

Kunden skal oplyse anlægsgartneren om, hvordan anlægget før har været passet, herunder brug af kemikalier. Kunden skal endvidere oplyse, om der er skjulte anlægsdetaljer, som kan have betydning for plejens omfang og om hvordan anlægget bruges.

§ 5 Anlægsgartnerens ansvar
Anlægsgartneren er ansvarlig for fejl og mangler ved det udførte arbejde, som kan tilskrives ham. Anlægsgartneren er ikke ansvarlig for fejl og mangler på grund af:
a) Forkert udført anlæg, når arbejdet er udført af tredjemand.
b) Mangelfulde eller forkerte oplysninger om anlæggets brug og tidligere pasning, herunder brug af kemikalier, salt m.v. og evt. forureninger i jorden.

§ 6 Gennemgangen af aftalen
En af parterne skal indkalde den anden part til en fælles besigtigelse af anlægget en gang årligt så længe aftalen forløber. Besigtigelsens hensigt er at aftale justeringer i arealets udvikling.

§ 7 Betaling
Betaling sker efter anlægsgartnerens almindelige betingelser, som fremgår af kontrakten.

§ 8 Kontraktperiode
Aftalen udløber som beskrevet i kontrakten, hvorefter den kan genforhandles.

§ 9 Reklamation
Fejl og mangler, som konstateres i kontraktperioden, skal fremsættes skriftligt til anlægsgartneren uden ugrundet ophold. Hvis anlægsgartneren er ansvarlig for de pågældende fejl og mangler, skal denne hurtigst muligt, og inden 14 arbejdsdage, afhjælpe fejlene og manglerne. Gør han det ikke, kan kunden opsige aftalen med øjeblikkelig virkning.

Anden form for reklamation kan fremsættes senest 8 dage efter aftalens udløb, med mindre de pågældende fejl og mangler først kan konstateres efter kontraktens udløb. Reklamation skal fremsættes uden ugrundet ophold efter at fejlene og manglerne er konstateret eller burde være konstateret.

Opstår der uenighed om fejl og mangler, kan sagen indbringes for Landsforeningen Danske Anlægsgartnermestres Ankenævn, for så vidt anlægsgartnerfirmaet er medlem af foreningen. Vedtægter kan fås på tlf. 31 74 94 00. Sagen kan dog kun indbringes, hvis den ligger inden for de rammer, som Ankenævnet behandler. Ellers hører sagen hjemme under domstolene.

§ 10 Forældelse
Erstatningskrav mod anlægsgartneren kan ikke rejses, hvis der er gået over et år efter, at fejlen og manglen er konstateret, eller burde være konstateret. Dette gælder dog ikke, hvis sagen i mellemtiden er indgået til Ankenævnet eller domstolene.

Kommentarer

Henvisninger

De følgende henvisninger er tilgængelige love, cirkulærer, normer, standarder, håndbøger og lærebøger, som på forskellig måde angiver krav til anlæg og pleje af grønne områder.

Græs

Normer for Anlægsgartnerarbejde Landsforeningen Danske Anlægsgartnermestre 1986.
Martin Petersen: *Græsplæner, principper og funktioner* L. Dæhnfeldt 1981.
Martin Petersen: *Anlæg af sportspladser* L. Dæhnfeldt 1975.
Sven-Ove Dahlsson, Mårten Hammer & Magne Tuvesson: *Kunskaper om gräs* Stad & Land 1987.
Martin Petersen: *Slid på sportspladser* L. Dæhnfeldt 1978.
Martin Würtz Jensen: *Strandengsplejebogen* Skov- og Naturstyrelsen 1988.

Træer, buske, hække og hegn

Normer for Anlægsgartnerarbejde Landsforeningen Danske Anlægsgartnermestre 1986.
Plantgruppen: *Plant og Plej 1975.*
Plantgruppen: *Generel vejledning i plantning* Forlaget Grønt Miljø 1984.
Vejdirektoratet: Beplantningsarbejder. Udbuds- og anlægsforskrifter 1988.
Frode Olesen: *Læhegnstyper* Det kgl. Danske Landhusholdningsselskab 1985.
Frode Olesen: *Læplantning* Det kgl. Danske Landhusholdningsselskab 1979.
Shigo, Hvass & Vollbrecht: *Træbiologi og træpleje* Sitas 1987.
A. H. Henriksen: *Skoven og dens dyrkning* Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck 1988.
Erik Holmsgaard: *Drift af små skove og plantager* Det kgl. Danske Landhusholdningsselskab 1981.
Jens Holmegaard: *Grøngødning og efterafgrøder.*
Plejebogen Fredningsstyrelsen 1984.
Jon Pape: *Naturpræget vegetation i byens friarealer* DSR 1984.

Vand

Peter Stadelmann: *Vand i haven* Komma 1989.
E. Wederkinch: *Småvandhuller* Skov- og Naturstyrelsen 1988.
Bent Lauge Madsen: *Åmandsbogen.*

Belægninger og terrænmure

DS/R Brolægning Dansk Standardiseringsråd 1989.
C. J. Stolze Møller: *Brolæggerfaget* Erhvervsskolernes forlag 1984.
Normer for Anlægsgartnerarbejde Landsforeningen Danske Anlægsgartnermestre 1986.
Georg Christiansen m.fl.: *Cykelstiers opbygning* Vejdirektoratet notat 208, 1988.
Lov nr. 312 om offentlige veje
Lov nr. 288 om private fællesveje
Lov nr. 140 om vintervedligeholdelse og renholdelse af veje (incl. cirkulære) Ministeriet for offentlige Arbejder 1970.
Håndbog for vedligeholdelses- og reparationsarbejder Vejdirektoratet 1984.
Vejbygning AS Phønix 1975.

Udstyr

BUPL & Gert Olsen: *Den sikre legeplads 1987.*
Svend Erik Laursen: *Legepladsen* Forlaget Børn & unge 1985.

Generelt

Gartnerplan Herlev kommune
Eyvind Thorsen (red.): *Have og Landskab* Gartnerinfo 1989.
Et rammesystem for tilstandsbeskrivelser Teknologisk Institut & Jysk Teknologisk 1986
BPS: *Fælles principper for vedligehold af ejendomme* Byggeriets Planlægningssystem 1988.

Pleje af grønne områder

Beskrivelse, udbud og styring

Landsforeningen Danske Anlægsgartnermestre 1989
ISBN 89-7387-012-11.
Fotos: Torben Dam, med mindre andet er angivet.
Tekst: Torben Dam og Søren Holgersen
Trykkeri: Glumsø Bogtrykkeri ApS
Kan købes hos: LDA, Linde Allé 16, 2720 Vanløse, tlf. 31 74 94 00.

Tak til Tuborgfondet og Nykredit, som med tilskud har været med til at gøre arbejdet muligt.